

INITIAL DRAFT RELEASE

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ॐ ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता
घनसन्धिः – काण्डं 4

Version Notes:

This is now the current Version 1.0 dated Sep 30, 2023

1. This replaces the earlier version 0.0 dated Jan 31, 2021.
2. The corrections found and reported till Sep 15, 2023 are also updated.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.
We added kampa vaakyams, more lopa alope vaakyams and other details wherever possible.
4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Previous Versions

1st Version Number   0.0 Dated 31st Jan 2021

Introduction Notes:

VedaVMS as a group had reference of “Ganasandhi” book through an article written by a senior Vedic scholar two/three year ago. We searched for the same and could get it through a well wisher last year. This is a scanned copy from an old book. We understand this book is available in Grantha lipi and Telugu lipi. We do not know the source or details of the author(s) of this book, publisher, year and edition. We have requested for the same. Any reader of this book may provide these details if they come to know of the correct source in Grantha lipi which we have used as source material.

We understand that this book is a great handbook for Students learning Gana Paata. This book gives reference to all important vaakyams, prapaatkam wise, in Taittirya SamihitA for learning Ganam. The original book gives all Katina (difficult) panchaatis in a separate Section. Grammar hints are given in short form. This book also lists dvipadam and has other references which we plan to cover later.

We have attempted to type the same using Baraha transliteration utility in Sanskrit. Based on the feedback and utility and availability of volunteers this book may be compiled in Malayalam, Tamil or other Indian languages that are supported by Baraha or using any other useful software/utility in future.

Kindly note that this book is **not exhaustive nor has every detail that a student may be searching for. This book shall be used only under the guidance/advice of a qualified Guru.**

Acknowledgements: We would like to express our heartfelt thanks to the Authors, Publishers of the Book and the person who shared the book with our well-wisher. We acknowledge the role of **Shri K.E. Varada Desikan** of Pondicherry for reaching the source copy of the book in PDF form in Grantha lipi.

Note for Usage:

1. We have added our notes and comments in English so that Student gets the reference of the Rules.
2. The original text as typed from “GanaSandhi grantham” book is given in **Bold dark** fonts. Each vaakyam given in Ganasandhi book is serially numbered with reference to panchaati number in SamhitA
3. We have tried to give sample of Padams, Padams in a Gana vAkyam (Gana purva padam in format of 1,2 / 2,1 / 1,2,3 / 3,2,1 / 1.2.3) and Gana vAkyam on a sample basis only.
4. We have given reference to rules in other books on Jatai and Gana like Jata Mani, Jata DarpaNam and Gana DarpaNam. We have given a note as to whether it is as per per “Gana Sandhi grantham” book (GS) or taken from other books for the benefit of readers.

Whatever is **not in Bold** or marked **in red font** is information for the readers, that it is an additon by VedaVMS Team. But Notes provided by VedaVMS is in normal or bold font in brackets.

Abbreviations

- GS – Gana Sandhi (this Book)
- PS - prAtiSAkyam
- GD – Gana Darpanam
- JD – Jata Darpanam
- JM – Jata Mani

All the four books mentioned above are available in www.vedavms.in under page SikShA and Lessons.

Special note to readers

- The vaakyams given in each of the prapaataka is numbered serially by us though such numbering is not given in the source book. Even the source book does not have panchati reference for each item but VedaVMS Team has provided Samhita reference for each item for better understanding and guidance.
- The source book has given an earlier panchaati sometimes in the later chapter . For example, a vakyam of TS 1.5.6.3 may be serial numbered by us as 23 based on the order in the Book, but T.S 1.5.6.2 may be given next, which we have numbered as 24.
- We have cut and paste vakyam from SamhitA text therefore, sometimes the first and final letters of the vaakyam may have incorrect swaram reference e.g last letter of vakyam is shown as anudAttam, first letter of a vakyam is Swaritam; these may be ignored.
- Kindly ignore extra spaces given between padams, if any.
- Please give your valuable suggestions, comments and notify errors to our email id - vedavms@gmail.com

=====

Table of Contents

Ghana Sandhi – Kaandam 4	8
4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः– अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं	8
Section 1 - General panchaati.....	8
Section 2 - Katina Ghana panchaati	19
4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं	20
Section 1 - General panchaati.....	20
Section 2 - Katina Ghana panchaati	34
4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – चितिवर्णनं	35
Section 1 - General panchaati.....	35
Section 2 - Katina Ghana panchaati	40
4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – पञ्चमचितिशेषनिरूपणं	42
Section 1 - General panchaati.....	42
Section 2 - Katina Ghana panchaati	47
4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – होमविधिनिरूपणं	48
Section 1 - General panchaati.....	48
Section 2 - Katina Ghana panchaati	50
4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः– परिषेचन संस्काराभिधानं	51
Section 1 - General panchaati.....	51
Section 2 - Katina Ghana panchaati	64
4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः – वसोर्धारादिशिष्ट संस्काराभिधानं	65
Section 1 - General panchaati.....	65
Section 2 - Katina Ghana panchaati	70
Alopa PrasanaaH	71
Alopa AnuvakaaH.....	71
Punarukta alopa Vaakyaani	72
Punarukta lopa Vyaakyaani	75

Lopam and Alopam for same word	78
Dvipadam	78
Tri kramam	78

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

Ghana Sandhi – Kaandam 4

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः– अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

Section 1 - General panchaati

1. युञ्जानः प्रथमं मनः – TS 4.1.1.1 – (alopa prasanam)

2. निचाय्य पृथिव्या अद्ध्यो ऽभरत् ॥ – TS 4.1.1.1

3. वयुनाविदेक इन् मही देवस्य – TS 4.1.1.1 & 1.2

4. छन्दसाऽऽ ददे ऽङ्गिरस्वत् – TS 4.1.1.3 & TS 4.1.1.4

छन्दसा । आ । = (छन्दसाऽऽ च्छन्दसा)

5. अङ्गिरस्वदा भर त्रैष्टुभेन – TS 4.1.1.4

6. प्रतूर्तं वाजिन्ना द्रव वरिष्ठाम् – TS 4.1.2.1

7. प्रतूर्वन्नेह्यवक्रामन्नशस्तीः - TS 4.1.2.1 & 2.2

8. उर्वन्तरिक्षमन्विहि स्वस्तिगव्यूतिः – TS 4.1.2.2 – (kampang)

4.1.2.2(10)- उरु । अन्तरिक्षम् । अनु ।

उर्वन्तरिक्ष मन्तरिक्ष मुरू(१)र्वन्तरिक्ष मन्वन् वन्तरिक्ष

मुरू(१)र्वन्तरिक्ष मनु ।

9. अङ्गिरस्वदच्छेमोऽग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वद् भरिष्यामोऽग्निं
पुरीष्य-मङ्गिरस्वद्-भरामः ॥ TS 4.1.2.2 - (lopam)

4.1.2.2(34)- अङ्गिरस्वत् । भरिष्यामः । अग्निम् ।

अङ्गिरस्वद् भरिष्यामो भरिष्यामो ऽङ्गिरस्व दङ्गिरस्वद् भरिष्यामो
ऽग्नि मग्निम् भरिष्यामो ऽङ्गिरस्व दङ्गिरस्वद् भरिष्यामो ऽग्निम् ।

10. यस्य प्रयाणमन्वन्य इद्ययुर्देवा देवस्य - TS 4.1.1.2

प्रयाणम् । अनु । अन्ये ।

(अन्ये अन्ये ऽनु प्रयाणम् ।)

(अन्वन्ये अन्ये अन्वन्ये ।)

Note: Please note the lopam of “anu” given in Ganasandhi book. The word “anu” has both lopam and alopam . The lopam applies only in ghanam combination and in jatai this lopam not applicable.

4.1.1.2(26)- प्रयाणम् । अनु । अन्ये ।

प्रयाण मन्वनु प्रयाणम् प्रयाण मन्वन्ये अन्ये ऽनु प्रयाणम् प्रयाण
मन्वन्ये ।

4.1.1.2(27)- अनु । अन्ये । इत् ।

अन्वन्ये अन्ये अन्वन् वन्य इदिदन्ये अन्वन् वन्य इत् ।

11. अन्वहानि प्रथमः - TS 4.1.2.2 -(lopam)

अहानि । प्रथमः । = (प्रथमो ऽहानि)

12. पुरु॒त्रा च॑ र॒श्मी॒ननु॑ – TS 4.1.2.3

च॒ । र॒श्मी॒न् । = [र॒श्मी॒(ग्)श्च॑]

---

13. अ॒ग्नि॑ꣳ स॒धस्थे॑ म॒हति॑ – TS 4.1.2.3 –(lopam)

अ॒ग्नि॑म् । स॒धस्थे॑ । = (स॒धस्थे॑ ऽग्नि॑म्)

---

14. उद॑क्र॒मीद् द्र॒विणो॒दा वा॒ज्यर्वा॑ऽकः – TS 4.1.2.4

अकरकः (visargam = r)

4.1.2.4(22)- अ॒र्वा । अ॒कः । सः । (alopam)

अ॒र्वा ऽक॑ र॒क र॒र्वा ऽर्वा॑ ऽकः॑ स॒ सो अ॒क र॒र्वा ऽर्वा॑ ऽकः॑ सः ।

---

15. सु॒वो रु॒हाणा॑ अ॒धि ना॒क – TS 4.1.2.4 – (alopam)

4.1.2.4(34)- अ॒धि । ना॒के॑ । उ॒त्तमे॑ ॥

अ॒धि ना॒के॑ ना॒के॑ अ॒ध्यधि॑ ना॒क उ॒त्तम॑ उ॒त्तमे॑ ना॒के॑ अ॒ध्यधि॑ ना॒क॑
उ॒त्तमे॑ ।

---

16. तासा॑ꣳ स्था॒नादु॒ज्जि॒हता॑म् – TS 4.1.2.4

स्था॒नात् । उ॒त् । = (स्था॒नादु॒ दुत्॑ था॒नात् स्था॒नादु॒त्)

---

17. परि॑ त्वा॒ग्ने पुरं॑ व॒यं वि॒प्रꣳ स॒हस्य॑ धी॒महि॑ ।

धृ॒षद् व॑र्णं दि॒वेदि॒वे भे॒त्तारं॑ भ॒ङ्गुरा॑वतः ॥ – TS 4.1.2.5

(puranukta lopam)

4.1.2.5(41)– त्वा॒ । अ॒ग्ने॒ । पु॒रम्॑ ॥

त्वा॒ ऽग्ने॒ ऽग्ने॒ त्वा॒ त्वा॒ ऽग्ने॒ पु॒रम्॑ पु॒र॑ म॒ग्ने॒ त्वा॒ त्वा॒ ऽग्ने॒ पु॒रम्॑ ॥

---

18. स॒प्र॒था॑ उ॒र्व॒ग्निं॑ भ॒रि॒ष्यत् – TS 4.1.3.1 – (kampam)

4.1.3.1(35)- उ॒रु॑ । अ॒ग्निम्॑ । भ॒रि॒ष्यत् ।

उ॒र्व॒ग्नि॑ म॒ग्नि॑ मु॒रू॒(१)॑र्व॒ग्निम्॑ भ॒रि॒ष्यद् भ॒रि॒ष्य॑ द॒ग्नि॑
मु॒रू॒(१)॑र्व॒ग्निम्॑ भ॒रि॒ष्यत् ।

---

19. श॒र्म॑ च॒ स्थो॑ व॒र्म॑ च॒ स्थः॑ – TS 4.1.3.2

---

20. प्र॒थ॒मो॑ नि॒र॒म॒न्थ॑द॒ग्ने॒ ॥ – TS 4.1.3.2

प्र॒थ॒मः॑ । निः॑ । = (नि॒र् णि॒ष् प्र॒थ॒मः॑)

---

21. अ॒स॒दः॑ सु॒वः॑ । – TS 4.1.4.1

अ॒स॒दः॑ । सु॒वः॑ । = (सु॒वः॑ सु॒व॒र॒स॒दः॑)

(visargam = “r” in highlighted area)

---

22. उ॒दु॑ ति॒ष्ठ॑ स्व॒ध्व॒रा॒वा॑ नो॒ दे॒व्या॑ कृ॒पा॑ । – TS 4.1.4.1

प॒दानि॑ – उ॒त् । उ॒ । ति॒ष्ठ॑ ।

घ॒न॒ वा॒क्य॑म् – उ॒दु॑ वु॒ वु॒ दु॒दु॑ ति॒ष्ठ॑ ति॒ष्ठ॑ वु॒ दु॒दु॑ ति॒ष्ठ॑ ।

पदानि – उ । तिष्ठ ।

घन वाक्यम् – उ तिष्ठ तिष्ठ वु तिष्ठ ।

अव॑ । नः॑ । = [अवा॑ नो॑ नो॑ ऽवाव] (“vA” , highlighted in green is

elocation as in samhita and “vA” highlighted in blue is अव +

अव. Ref. PS 3.8)

---

23. ऊ॒र्ध्व॑ ऊ॒ षु॒ ण॒ ऊ॒तये॑ – TS 4.1.4.2

उ॒ सु॒ नः॑ – (trikramam)

---

24. रो॒दस्यो॑र॒ग्ने॒ चारुः॑ – TS 4.1.4.2

रो॒दस्योः॑ । अ॒ग्ने॑ ॥ = (रो॒दस्यो॑ र॒ग्ने ऽग्ने॑ रो॒दस्यो॑ रो॒दस्योः॑)

---

25. प्र॒जा॒भ्यो॑ मा॒नु॒षी॒भ्यस्त्वम॑ङ्गिरः । – TS 4.1.4.3

त्वम् । अ॒ङ्गिरः॑ । = (त्व॑ म॒ङ्गिरो॑ अ॒ङ्गिर॑ त्व॑ म॒ङ्गिरः॑)

PS 11.17 – The padam angiraH does not elide (‘a’ does not become avagraha as a general rule. Padam occurs multiple times.)

---

26. शि॒वमा॒यन्त॑म॒भ्यत्र॑ यु॒ष्मान् । – TS 4.1.4.4 – (kampam)

4.1.4.4(10)- आ॒यन्त॑म् । अ॒भि॑ । अ॒त्र॑ ।

आ॒यन्त॑ म॒भ्या(१)॒भ्या॑ यन्त॑ मा॒यन्त॑ म॒भ्य॑ त्रा॒त्रा॒भ्या॑ यन्त॑ मा॒यन्त॑
म॒भ्यत्र॑ ।

---

27. अ॒यं॑ वो॒ गर्भ॑ ऋ॒त्वियः॑ – TS 4.1.4.4

अ॒यम् । वः॑ । = (वो॒ ऽय॑मयम् वः)

28. आ॒पो॒ हि॒ ष्ठा॑ म॒यो॒भुव॑स्ता नः – TS 4.1.5.1 (Ref PS 3.8 &6.2)

29. सा॒ तु॒भ्य॑मदि॒ते॒ मह॑ ओ॒खां॑ दधातु – TS 4.1.5.3

30. अ॒ङ्गि॒र॒स्वद् दि॒शो॑ऽसि – TS 4.1.5.4

अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । दि॒शः॑ । = (दि॒शो॑ ऽङ्गि॒र॒स्वत्)

(The padam a~ggirasvat elides normally as per PS 12.7. This padam occurs a few times in Kanda 4)

31. अ॒ज॒स्र॒ इच्छु॑क्रो॒ दे॒वेषु॑ – TS 4.1.5.2 – (lopam)

अ॒ज॒स्रो॑ ऽज॒स्रः

32. अ॒ङ्गि॒र॒स्वद॒भीन्ध॑तामु॒खे॒ ग्ना॒ स्त्वा – TS 4.1.6.2 – (kampam)

4.1.6.2(14)- अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । अ॒भि॒ । इ॒न्ध॑ताम् ।

अ॒ङ्गि॒र॒स्व॒ द॒भ्या॑(१)भ्य॒ङ्गि॒र॒स्व॒ द॒ङ्गि॒र॒स्व॒ द॒भीन्ध॑ता॒ मिन्ध॑ता
म॒भ्य॒ङ्गि॒र॒स्व॒ द॒ङ्गि॒र॒स्व॒ द॒भीन्ध॑ताम् ।

33. अ॒ङ्गि॒र॒स्वद् वि॒श्वे॑ त्वा – TS 4.1.6.3

अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । वि॒श्वे॑ । = (वि॒श्वे॑ ऽङ्गि॒र॒स्वत्)

34. मा॒ च॒ रि॒षदु॑पस॒त्ता॒ ते॒ अ॒ग्ने॑ – TS 4.1.7.1

35. सं॒ चेद्ध्य॑स्वा॒ऽग्ने॑ प्र॒ च॒ बो॒ध॒यै॒नमु॑च्च – TS 4.1.7.1

36. स॒वि॒तो॒द्व॒प॒तु॑ सु॒पा॒णिः – TS 4.1.6.3

स॒वि॒ता॒ । उ॒त् । व॒प॒तु॒ । = (व॒प॒तू॒थ् स॒वि॒ता)

---

37. स॒प॒त्न॒हा॒ नो॑ अ॒भि॒मा॒ति॒जि॒च्च॒ स्वे॒ ग॒र्ये॑ – TS 4.1.7.2

---

38. इ॒है॒वा॒ग्ने॒ अधि॑ धा॒र॒या॒ र॒यिं॒ मा॒ त्वा॒ नि॒ – TS 4.1.7.2

---

39. व॒र्द्ध॒तां॑ ते॒ अ॒नि॒ष्टृ॒तः॑ ॥ – TS 4.1.7.2 – (alopam)

अ॒नि॒ष्टृ॒तो॒ अ॒नि॒ष्टृ॒तः॑

---

40. नि॒हो॒ अ॒ति॒ सि॒धो॒ ऽत्य॑चि॒त्ति॒ – TS 4.1.7.3

अ॒ति॒ । सि॒धः॑ । = (सि॒धो॒ ऽत्य॑ति)

---

41. अ॒ना॒धृ॒ष्यो॒ जा॒त॒वे॒दा॒ अ॒नि॒ष्टृ॒तः॑ – TS 4.1.7.3

अ॒ना॒धृ॒ष्यः॑ = (अ॒ना॒धृ॒ष्यो॒ ऽना॒धृ॒ष्यः॑)

जा॒त॒वे॒दाः॑ । अ॒नि॒ष्टृ॒तः॑ । = (जा॒त॒वे॒दो॒ अ॒नि॒ष्टृ॒तो॒ अ॒नि॒ष्टृ॒तः॑)

The Padam aniShTRutaH does not elide as per PS 11.4

---

42. अ॒च्छा॒य॒मे॒ति॒ श॒व॒सा॒ घृ॒ते॒ने॒डा॒नः॑ – TS 4.1.8.1

---

43. ऊ॒र्ध्व॒म॒ध्व॒रं॑ नो॒ ऽग्ने॑र्जि॒ह्वा॒म् – TS 4.1.8.2

अ॒ध्व॒र॒म् । नः॑ । = (नो॒ अ॒ध्व॒र॒म्)

---

44. ब॒र्हि॒रे॒द॒स् सद॑न्वि॒डा॒ सर॑स्वती – TS 4.1.8.2

---

45. अग्ने॑ स्वाहा॑ कृणुहि॑ जातवेदः – TS 4.1.8.3

अग्ने॑ । = (अग्ने ऽग्ने)

कृणुहि॑ । जातवेदेः॑ । = (जातवेदो जातवेदः कृणुहि)

46. समवर्तताग्रे॑ भूतस्य॑ जातः॑ पतिरेकः॑ – TS 4.1.8.3

अवर्तत॑ । अग्रे॑ । = (अग्रे ऽवर्तत)

पतिः॑ । एकः॑ । = (एक स्पति षपतिः)

47. महित्वैक॑ इद् राजा॑ जगतो॑ बभूव॑ । – TS 4.1.8.4

48. आपो॑ ह॒ यन्महतीः॑ – TS 4.1.8.5

आपः॑ । ह॒ । यत् । = (यथापः) (yat + ha = yaddha)

ह॒ । यत् । = (यद्ध ह) (yat + ha = yaddha)

49. अरिष्ठा॑ त्वमुदिहि॑ यज्ञे॑ अस्मिन् ॥ – TS 4.1.9.2

50. सँवतो॑ ऽवरा॑ अ॒भ्या तर॑ । यत्रा॑हमस्मि॒ ता॑ अव ॥

TS 4.1.9.2 & 9.3

अवरान् । = [अवरा(ग्म्) अवरान्]

अस्मि॑ । तान् । = [ता(ग्म्) स्ता(ग्म्) अस्मि]

51. रोहिदश्च॑ इहा॑ ऽ गहि॑ । – TS 4.1.9.3

52. स्वां॑ योनिमिहा॑ ऽ ऽसदः॑ ॥ – TS 4.1.9.3

53. यदग्ने॑ यानि॒ कानि॒ चाऽऽ॒ते – TS 4.1.10.1

54. यद॑त्युप॒जिह्विका॑ यद् व॒म्रो अ॑ति॒सर्प॑ति । – TS 4.1.10.1

55. अप्र॑यावं॒ भर॑न्तोऽश्वाय – TS 4.1.10.1

अप्र॑याव॒म् । भर॑न्तः । = (भर॑न्तो अप्र॑यावं)

56. ये च॑ त॒स्करा॑स्ता॒ऽस्ते अग्ने॑ऽपि॒ दधा॑म्या॒स्ये ॥ – TS 4.1.10.2

त॒स्कराः॑ । तान् । = [ता(ग्ग्) स्ता(ग्ग्) स्त॒स्कराः]

अग्ने॑ । = (अग्ने॑ अग्ने॑)

57. जंभ्यै॑ स्त॒स्करा॑ऽ॒ उत । – TS 4.1.10.2

त॒स्करान् । = (त॒स्करान् त॒स्करान्)

58. बा॒हू अति॑रमु॒द्वर्च॑ उ॒दू ब॒लं ॥ – TS 4.1.10.3

59. दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौ॒र्दुर्म॑र्षम् – TS 4.1.10.4

60. अचि॑त्ती॒ यच्च॑कृ॒मा दै॒व्ये ज॑ने – TS 4.1.11.1

61. द्या॒वा क्षा॒मा रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑ भाति – TS 4.1.10.4 & 10.5

क्षा॒मं । रु॒क्मः । अ॒न्तः ।

(अ॒न्त॒रन्तो॑ रु॒क्मः क्षा॒म क्षा॒मा रु॒क्मः)

(In अ॒न्तः visargm is = र्)

(क्षा॒मा रु॒क्मः the elogation is Samhita elongation. Ref PS 3.10)

62. सु॒व॒ता॒द॒ना॒ग॒सः॑ ॥ – TS 4.1.11.2

अ॒ना॒ग॒सः॑ । = (अ॒ना॒ग॒सो॑ ऽना॒ग॒सः)

63. वि॒श्वा॒ हि॒ मा॒या॒ अ॒व॒सि॒ स्व॒धा॒वः॑ – TS 4.1.11.3 – (lopam)

स्व॒धा॒वो॑ ऽव॒सि

64. ते॒ऽव॒र्द्ध॒न्त॒ स्व॒त॒व॒सो॑ म॒हि॒त्व॒ना॒ ऽऽ ना॒कं॑ त॒स्थु॒रु॒रु॒ च॒क्रि॒रे॒ स॒दः॑ ।

वि॒ष्णु॒ र्य॒द्वा॒ऽव॒द्-वृ॒ष॒णं॑ म॒द॒च्यु॒तं॑ व॒यो न॒ सी॒द॒न्न॒धि

ब॒र्हि॒षि॑ प्रि॒ये ॥ – TS 4.1.11.3

अ॒व॒र्द्ध॒न्त॒ । स्व॒त॒व॒सः॑ । = (स्व॒त॒व॒सो॑ ऽव॒र्द्ध॒न्ते)

म॒हि॒त्व॒ना॒ । आ॒ । ना॒क॒म्॑ । = (tri kramam)

4.1.11.3(19)– स्व॒त॒व॒सः॑ । म॒हि॒त्व॒ना॒ । आ॒ ना॒क॒म्॑ ।

स्व॒त॒व॒सो॑ म॒हि॒त्व॒ना॒ म॒हि॒त्व॒ना॒ स्व॒त॒व॒सः॑ स्व॒त॒व॒सो॑ म॒हि॒त्व॒ना॒ ऽऽ ना॒क॒म्॑

ना॒क॒ मा॑ म॒हि॒त्व॒ना॒ स्व॒त॒व॒सः॑ स्व॒त॒व॒सो॑ म॒हि॒त्व॒ना॒ ऽऽ ना॒क॒म्॑ ।

4.1.11.3(19)– स्व॒त॒व॒सः॑ ।

स्व॒त॒व॒स॒ इति॑ स्व – त॒व॒सः॑ ।

4.1.11.3(20)– महि॒त्व॒ना । आ॒ ना॒क॒म् । त॒स्थुः ।

म॒हि॒त्व॒ना ऽऽ ना॒क॒म् ना॒क॒ मा॒ म॒हि॒त्व॒ना म॒हि॒त्व॒ना ऽऽ ना॒क॒म् त॒स्थुः
स्त॒स्थुर् ना॒क॒ मा॒ म॒हि॒त्व॒ना म॒हि॒त्व॒ना ऽऽ ना॒क॒म् त॒स्थुः ।

4.1.11.3(20)– महि॒त्व॒ना ।

म॒हि॒त्व॒नेति॑ म॒हि – त्व॒ना ।

4.1.11.3(21)– आ॒ । ना॒क॒म् । त॒स्थुः ।

आ॒ ना॒क॒म् ना॒क॒ मा॒ ना॒क॒म् त॒स्थुः स्त॒स्थुर् ना॒क॒ मा॒ ना॒क॒म् त॒स्थुः ।

सी॒द॒न् । अ॒धि॑ । = (अ॒ध्यधि॑ षी॒द॒न्)

---

65. वि॒श्वे॑ दे॒वा वि॒श्वे॑ दे॒वाः ॥ – TS 4.1.11.4

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

66. ए॒ह्य॒व॒क्राम॑न्न॒शस्तीः॑ – TS 4.1.2.2
67. पृ॒त॒न्य॒तः॑ ॥ उ॒त्क्राम॑ म॒ह॒ते – TS 4.1.2.4
68. ऊ॒र्ध्व॑ ऊ॒ षु॑ ण॒ ऊ॒तये॑ – TS 4.1.4.2
69. स॒मा॒स्त्वा॒ग्नि॑ ऋ॒तवः॑ – TS 4.1.7.1
70. स॒व॒रणे॑ भ॒वा नः॑ । – TS 4.1.7.2
71. नि॒हो॑ अ॒ति॒ सि॒धो॑ ऽत्य॒चित्ति॑म् – TS 4.1.7.3
72. वि॒श्व ए॒न॒म॒नु॑ म॒द॒न्तु॑ दे॒वाः ॥ – TS 4.1.7.4
73. तर॑ । य॒त्रा॒ह॒म॒स्मि॒ ता॒ अ॒व ॥ – TS 4.1.9.3
74. पृ॒थि॒व्याः॑ स॒मि॒थान॑म॒ग्नि॑म् – TS 4.1.10.2
75. स्वा॒ अ॒हं ॥ दृ॒शा॒नो॑ रु॒क्मः॑ – TS 4.1.10.4
76. वि॒षु॒रूपे॑ अ॒ह॒नी॒ द्यौः॑ – TS 4.1.11.3

==== चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं

Section 1 - General panchaati

1. विष्णोः क्रमोऽसि – TS 4.2.1.1 – (alopa prasnam)

2. गायत्रं छन्द आ रोह – TS 4.2.1.1

छन्दः । आ । = (छन्द आ छन्द र्छन्दः)

3. क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता – TS 4.2.1.1

4.2.1.2(1)- क्रमः । असि । शत्रूयतः ।

क्रमोऽस्यसि क्रमः क्रमोऽसि शत्रूयतः शत्रूयतोऽसि क्रमः
क्रमोऽसि शत्रूयतः ।

4.2.1.1(35)- असि । अरातीयतः । हन्ता ।

अस्यरातीयतोऽरातीयतोऽस्यस्यरातीयतो हन्ता हन्ताऽरातीयतो
ऽस्यस्यरातीयतो हन्ता ।

असि । अरातीयतः । = (अरातीयतोऽरातीयतोऽस्यस्यरातीयतः)

4. सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा – TS 4.2.1.2

5. अ॒ग्ने॑ऽभ्याव॒र्तिन्न॑भि॒ न आ॑ व॒र्तस्व॑ – TS 4.2.1.2 - (kampam)

अ॒ग्ने॑ । = (अग्ने ऽग्ने)

अ॒भि॒ । नः॑ । = (अभि नो नो अभ्यभि नः)

4.2.1.2(38)- अ॒ग्ने॑ । अ॒भ्याव॒र्तिन् । अ॒भि॒ ।

अ॒ग्ने॑ ऽभ्याव॒र्तिन् न॒भ्याव॒र्तिन् नग्ने॑ ऽग्ने॑ ऽभ्याव॒र्तिन्

न॒भ्या(१)भ्य॑भ्याव॒र्तिन् नग्ने॑ ऽग्ने॑ ऽभ्याव॒र्तिन्-न॒भि॒ ।

---

6. अ॒ग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रः श॒तं ते॑ स॒न्त्वावृ॑तः – TS 4.2.1.2 & 1.3

अ॒ग्ने॑ । अ॒ङ्गि॑रः । = (अग्ने अङ्गिरो अङ्गिरो ऽग्ने ऽग्ने अङ्गिः)

4.2.1.2(50)- अ॒ग्ने॑ । अ॒ङ्गि॑रः । श॒तम् ।

अ॒ग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रो अ॒ङ्गि॑रो ऽग्ने॑ ऽग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रः श॒त(ग्म्) श॒त म॒ङ्गि॑रो ऽग्ने॑
ऽग्ने॑ अ॒ङ्गि॑रः श॒तम् ।

---

7. न॒ष्ट॒मा कृ॑धि॒ पुन॑र्नो॒ रयि॑म् – TS 4.2.1.3

कृ॒धि॒ । पुनः॑ । – (पुनस्कृधि)

---

8. पुन॑र॒ग्न इ॒षाऽऽयु॑षा । पुन॑र्नः पाहि॒ विश्व॑तः ॥ - TS 4.2.1.3

अ॒ग्ने॑ । = (अग्ने ऽग्ने)

पा॒हि॒ । वि॒श्वतः॑ । = (वि॒श्वत॑स्पा॒हि॒)

4.2.1.3(26)- पु॒नः॑ । अ॒ग्ने॑ । इ॒षा॑ ।

पु॒न॑ र॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ पु॒नः॑ पु॒न॑ र॒ग्ने॑ इ॒षे॒षा॑ ऽग्ने॑ पु॒नः॑ पु॒न॑ र॒ग्ने॑ इ॒षा॑ ।

---

9. व्र॒ते॑ त॒वा॒ना॒ग॒सो॑ अ॒दि॒त॒ये॑ स्या॒म॑ ॥ – TS 4.2.1.4

अ॒ना॒ग॒सः॑ । अ॒दि॒त॒ये॑ । = (अ॒दि॒त॒ये॑ अ॒दि॒त॒ये॑ ऽना॒ग॒सो॑ ऽना॒ग॒सः॑)

4.2.1.4(9) - अ॒ना॒ग॒सः॑ । अ॒दि॒त॒ये॑ । स्या॒म॑ ॥

अ॒ना॒ग॒सो॑ अ॒दि॒त॒ये॑ अ॒दि॒त॒ये॑ ऽना॒ग॒सो॑ ऽना॒ग॒सो॑ अ॒दि॒त॒ये॑ स्या॒म॑
स्या॒मा॒दि॒त॒ये॑ ऽना॒ग॒सो॑ ऽना॒ग॒सो॑ अ॒दि॒त॒ये॑ स्या॒म॑ ।

---

10. आ॒ त्वा॑ ऽहा॒र्ष॒म॒न्त॒र॒भूर्द्ध्रु॑व॒स्ति॒ष्ठ॑ – TS 4.2.1.4

---

11. ह॒सः॑ शु॒चि॒षद् वसु॑र॒न्त॒रि॒क्ष-स॒द्धो॒ता॑ वे॒दि॒ष॒द॒ति॒थि॑

दु॒रो॒ण॒स॒त् । नृ॒षद्-व॒र॒सद् ऋ॒त॒सद् व्यो॑म॒स-द॒ब्जा॑ गो॒जा ऋ॒त॒जा
अ॒द्रि॒जा॑ ऋ॒तं बृ॒हत् ॥ – TS 4.2.1.5

---

12. अ॒ज॒स्र॒मि॒न्धा॒न॑ ए॒नं॑ – TS 4.2.2.1

अ॒ज॒स्र॒म् । इ॒न्धा॒नः॑ । = (इ॒न्धा॒नो॑ ऽज॒स्र॒म्)

---

13. अ॒फ॒स्व॒न्त॒र्नृ॒च॒क्षा॑ ई॒धे – TS 4.2.2.1 – (kampam)

4.2.2.1(42)- अ॒फ॒सु॑ । अ॒न्तः॑ । नृ॒च॒क्षाः॑ ।

अ॒फ॒स्व॒न्त॒ र॒न्त॒ र॒फ॒स्वा(१)॒फ॒स्व॒न्त॒र् नृ॒च॒क्षा॑ नृ॒च॒क्षा॑ अ॒न्त॒
र॒फ॒स्वा(१)॒फ॒स्व॒न्त॒र् नृ॒च॒क्षाः॑ ।

---

14. स॒द्यो॑ ज॒ज्ञानो॑ वि ही॒मि॒द्धो॑ अ॒ख्य॒दा – TS 4.2.2.2

---

15. रो॒द॒सी॑ अ॒पृ॒णा॒ज्जा॒य॒मा॒नः॑ । – TS 4.2.2.3 – (lopam)

जा॒य॒मा॒नो॑ ऽपृ॒णात्

---

16. उ॒ज्जा॒तेन॑ भि॒नद॒दु॒ज्जनित्वैः॑ ॥ – TS 4.2.2.4

---

17. व॒स्यो॑ अ॒च्छा॒भि द्यु॒मं दे॒वभ॑क्तं – TS 4.2.2.3

---

18. सौ॒श्र॒व॒सेष्व॒ग्न उ॒क्थ॑उ॒क्थ आ॑ भ॒ज – TS 4.2.2.4

4.2.2.4(4)- अ॒ग्ने॑ । उ॒क्थ॑उ॒क्थे॑ । आ॑ ।

अ॒ग्न् उ॒क्थ॑उ॒क्थ उ॒क्थ॑उ॒क्थे॑ अ॒ग्ने॑ अ॒ग्न् उ॒क्थ॑उ॒क्थ॑ ओ॒क्थ॑उ॒क्थे॑
अ॒ग्ने॑ अ॒ग्न् उ॒क्थ॑उ॒क्थ॑ आ॑ ।

उ॒क्थ॑उ॒क्थे॑ + आ॑ = उ॒क्थ॑उ॒क्थ॑,

आ॑ + उ॒क्थ॑उ॒क्थे॑ = ओ॒क्थ॑उ॒क्थे॑

---

19. अ॒न्न॒प॒ते॒ऽन्न॒स्य॑ नो॒ दे॒ह्य॒न॒मी॒व॒स्य॑ शु॒ष्मि॒णः॑ । - TS 4.2.3.1

अ॒न्न॒प॒ते॑ । = (अ॒न्न॒प॒ते॑ ऽन्न॒प॒ते॑)

अ॒न्न॒स्य॑ । नः॑ । = (नो॒ अ॒न्न॒स्य॑)

अ॒न॒मी॒व॒स्य॑ । शु॒ष्मि॒णः॑ । = (शु॒ष्मि॒णो॑ ऽन॒मी॒व॒स्य॑)

4.2.3.1(1)- अ॒न्न॒प॒ते॑ । अ॒न्न॒स्य॑ । नः॑ ।

अ॒न्न॒प॒ते॑ ऽन्न॒स्या॑ न्न॒स्या॑ न्न॒प॒ते॑ ऽन्न॒प॒ते॑ ऽन्न॒स्य॑ नो॒ नो॒ अ॒न्न॒स्या॑
न्न॒प॒ते॑ ऽन्न॒प॒ते॑ ऽन्न॒स्य॑ नः॑ ।

4.2.3.1(4)- दे॒हि॑ । अ॒न॒मी॒व॒स्य॑ । शु॒ष्मि॒णः॑ ॥

दे॒ह्य॒न॒मी॒व॒स्या॑ न॒मी॒व॒स्य॑ दे॒हि॑ दे॒ह्य॒न॒मी॒व॒स्य॑ शु॒ष्मि॒णः॑

शु॒ष्मि॒णो॑ ऽन॒मी॒व॒स्य॑ दे॒हि॑ दे॒ह्य॒न॒मी॒व॒स्य॑ शु॒ष्मि॒णः॑ ।

20. उ॒दु॑ त्वा॒ विश्वे॑ दे॒वा अ॒ग्ने॑ भ॒रन्तु॑ - TS 4.2.3.1

अ॒ग्ने॑ । = (अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑)

20.1 पदानि - उ॒त् । उ॒ । त्वा॒ ।

घन वाक्यम् - उ॒दु॑ वु॒ वु॒ दु॒ दु॒ त्वा॒ त्व॒ वु॒ दु॒ दु॒ त्वा॒ ।

20.2 पदानि – उ । त्वा । विश्वे ।

घन वाक्यम् – उ त्वा त्व वु त्वा विश्वे विश्वे त्व वु त्वा विश्वे ।

---

21. अ॒फ॒स्व॒ग्ने॑ स॒धि॒ष्ट॒व – TS 4.2.3.2 – (kampam)

4.2.3.2(47)- अ॒फ॒सु॑ । अ॒ग्ने॑ । स॒धिः॑ ।

अ॒फ॒स्व॒ग्ने॑ अ॒ग्ने॑ ऽफ॒स्वा(१)॑फ॒स्व॒ग्ने॑ स॒धिः॑ स॒धि॒र॒ग्ने॑
ऽफ॒स्वा(१)॑फ॒स्व॒ग्ने॑ स॒धिः॑ ।

---

22. वि॒श्व॒स्य॑ भू॒त॒स्या॒ग्ने॑ गर्भो॑ अ॒पाम् – TS 4.2.3.3 – (lopam)

गर्भो॑ ऽग्ने॑ ऽग्ने॑

---

23. पी॒य॒ति॑ त्वो॒ अनु॑ त्वो॒ गृणा॑ति – TS 4.2.3.4

23.1 पदानि – त्वः । अनु । त्वः ।

घन वाक्यम् – त्वो॒ अ॒न्व॒नु॑ त्व॒ स्त्वो॑ अनु॑ त्व॒ स्त्वो॑ अनु॑ त्व॒ स्त्वो॑
अनु॑ त्वः ।

23.2 पदानि – अनु । त्वः । गृणाति ।

घन वाक्यम् – अनु॑ त्व॒ स्त्वो॑ अ॒न्व॒नु॑ त्वो॒ गृणा॑ति गृणा॑ति त्वो॒
अ॒न्व॒नु॑ त्वो॒ गृणा॑ति ।

---

24. अ॒प॒त॒ वी॒त॒ वि॒ च॒ सर्प॑तातो॒ येऽत्र॒ स्थ॒ पु॒रा॒णा॒ ये॒ च॒ नू॒त॒नाः॑ ।

TS 4.2.4.1

---

25. अ॒यं॒ नो॑ अ॒ग्निर्व॑रिवः – TS 1.4.46.3

(Note: This vaakyam is appearing in samhita portion of TS 1.4.16.3. But in “Ghana sandhi grantha text” it is shown under chapter .

अ॒य॒म् । नः॑ । = (नो॑ ऽयमयम्)

---

26. अ॒य॒ꣳ सो॑ अ॒ग्निः॑ – TS 4.2.4.2

अ॒य॒म् । सः॑ । = (सो॑ ऽयमयम्)

अ॒य॒(ग्म्) स॑ सो॒ ऽय॒ म॒य॒(ग्म्) सो॑ अ॒ग्नि॒ र॒ग्निः॑ सो॒ ऽय॒ म॒य॒(ग्म्)
सो॑ अ॒ग्निः॑ ।

---

27. अ॒ग्ने॑ दि॒वो॑ अ॒र्ण॒म॒च्छा॑ जि॒गा॒स्य॒च्छा॑ दे॒वाꣳ ऊ॒चि॒षे॑ – TS
4.2.4.2

अ॒ग्ने॑ । = (अग्ने॑ ऽग्ने)

अ॒च्छ॑ । दे॒वान् । = [दे॒वा(ग्म्) अ॒च्छ॑]

---

28. अ॒ग्ने॑ यत् ते॑ दि॒वि॒ वर्चः॑ पृ॒थि॒व्यां॑ – TS 4.2.4.2 – (lopam)

अ॒ग्ने॑ ऽग्ने

---

29. अन्तरिक्षमुर्वाततन्थ त्वेषः सः – TS 4.2.4.3 – (kampam)

4.2.4.3(5)- अन्तरिक्षम् । उरु । आततन्थ ।

अन्तरिक्षं मूर्वा(१)र्वन्तरिक्षं मन्तरिक्षं मूर्वा ततन्था ततन्थोर्वन्तरिक्षं
मन्तरिक्षं मूर्वाततन्थ ।

---

30. आहुतमनमीवा इषो महीः ॥ – TS 4.2.4.3 – (lopam)

इषो ऽनमीवाः

---

31. अग्ने सा ते सुमतिः – TS 4.2.4.3

अग्ने । = (अग्ने ऽग्ने)

ते । सुमतिः । = (ते सुमतिः सुमति ष्टे ते सुमतिः)

---

32. अयं ते योनिर् ऋत्वियः – TS 4.2.4.3

अयम् । ते । = (ते ऽयमयं ते)

---

33. सं वां मनांसि सं व्रता समु चित्तान्या – TS 4.2.5.1

---

34. शिवौ भवतमद्य नः ॥ – TS 4.2.5.2

अद्य । नः । = (अद्य नो नो ऽद्य)

---

35. स्वे योना॑वभा॒रुखा॑ । – TS 4.2.5.2

अभाः॑ । = (अभा॒रभाः॑) (here visargam becomes “r”)

Ref PS 8.8 Visargam value of “aBAH” is ‘r’.

---

36. अय॑जमानमिच्छ॒ स्तेन॑स्येत्याम् – TS 4.2.5.4

37. अ॒न्यम॒स्मदिच्छ॒ सा त॑ इत्या॒ नमो॑ देवि – TS 4.2.5.4

38. उदित् कृ॑षति॒ गामविं॑ प्र॒फर्व्यं॑ च – TS 4.2.5.6

39. अस॑न्नो॒ नेदी॑य इथ् सृ॒ण्या प॒क्वमा॑ ज्यत् ॥ – TS 4.2.5.6

40. इन्द्रा॑या॒ग्नये॑ पू॒ष्णा ओष॑धीभ्यः – TS 4.2.5.6

41. रपा॑सि॒ विघ्न॑तीरित॒ रपः॑ – TS 4.2.6.1

रपा॑सि । विघ्न॑तीः । = [विघ्न॑ती रपा(ग्म्)सि]

42. गो॒भाज॑ इत् किला॒सथ॑ यथ् स॒नवथ॑ – TS 4.2.6.2

43. अ॒न्या वो॑ अ॒न्याम॑वत्व॒न्याऽन्य॑स्या॒ उप॑ – TS 4.2.6.3

44. शु॒नं नः॑ फा॒ला वि॑ तुदन्तु – TS 4.2.5.6

फा॒लाः॑ । वि॑ । = (वि॑ वि॑ फलाः॑)

---

45. आविविशुः परुःपरुः । - TS 4.2.6.4 -

(षत्वं न) – [“Sha” tvam not applicable here]

---

46. तानो मुञ्चन्त्वहसः ॥ - TS 4.2.6.4

अहसः । = [अ(ग्म्)हसो अ(ग्म्)हसः]

---

47. अवपतन्तीरवदन् दिव ओषदयः - TS 4.2.6.5

अवदन् । दिवः । = (दिवो ऽवदन्)

---

48. इषमूर्जमहमित आ ददे – TS 4.2.7.1 & 7.2

अहम् । इतः । = (इतो ऽह महम्)

---

49. आ नो गोषु विशत्वौषधीषु जहामि – TS 4.2.7.2

50. अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना ॥ – TS 4.2.7.3

---

51. समु यन्तु वाजाः – TS 4.2.7.4

उ । यन्तु । = (उ यन्तु यन्तू यन्तु)

---

52. अभ्यस्थाद् विश्वाः पृतना अरातीस्तदग्निराह तदु सोम आह ।

TS 4.2.8.1 – (kampam)

4.2.8.1(1)- अभि । अस्थात् । विश्वाः ॥

अभ्य॑स्था द॒स्था द॒भ्या॑(१)भ्य॑स्थाद् विश्वा॑ विश्वा॑ अ॒स्था
द॒भ्या॑(१)भ्य॑स्थाद् विश्वा॑ः ।

52.1 पदानि – तत् । उ॒ । सोमः॑ ।

घन वाक्यम् – तदू॑ तत् तदु॑ सोमः॑ सोम॑ उ॒ तत् तदु॑ सोमः॑ ।

---

53. स॒वि॒ता तन्म॑ आ॒ह पू॒षा मा॑ ऽधात् – TS 4.2.8.1

---

54. सु॒रु॒चो॑ वे॒न आ॒वः । – TS 4.2.8.2

वे॒नः । आ॒वः । = (आ॒व॒र् वे॒नः) (here visargam becomes “r”)

PS 8.9 visargam becomes ‘r’ for AvaH if it is followed by anudAttam in next padam.

---

55. स॒तश्च॑ यो॒नि॒मस॑तश्च॑ वि॒वः॑ ॥ – TS 4.2.8.2

वि॒वः॑ । = (वि॒व॒र् वि॒वः॑) (here visargam becomes “r”)

Ref PS 8.8 Visargam value of vivaH is ‘r’.

---

56. द्या॒मि॒मं च॑ यो॒नि॒म॒नु॒ यश्च॑ पू॒र्वः॑ । – TS 4.2.8.3

यो॒नि॒म् । अ॒नु॑ । = (यो॑ ऽनु॑ यो॒नि॒म्)

अ॒नु॑ । यः॑ । = (अ॒नु॑ यो॑ यो॑ ऽनु॑)

---

57. सह॒स्वारा॑तीः सह॒स्व – TS 4.2.9.2 – (lopam)

अरा॑तीयतो ऽरा॑तीयतो

58. येऽदो रो॒चने दि॒वो ये वा – TS 4.2.8.3 – (kampam)

रोचने ऽदो ऽदः (lopam also)

4.2.8.3(33)- ये । अदः । रोचने ।

ये(१) ऽदो ऽदो ये ये ऽदो रो॒चने रो॒चने ऽदो ये ये ऽदो रो॒चने ।

59. ये तवाश्वा॑सो देव सा॒धवः । – TS 4.2.9.5 – (lopam)

अग्ने ऽग्ने

अश्वा॑सो ऽश्वा

60. दे॒वहू॑तमा॒ञ् अश्वा॑ञ् अग्ने रथी॑रिव । – TS 4.2.9.5

अश्वा॑न् । अग्ने । रथीः । =

[अश्वा(ग्म्) अग्ने अग्ने ऽश्वा(ग्म्) अश्वा(ग्म्) अग्ने रथी रथीः]

4.2.9.5(23)- अश्वा॑न् । अग्ने । रथीः ।

अश्वा॑(ग्म्) अग्ने अग्ने ऽश्वा॑(ग्म्) अश्वा॑(ग्म्) अग्ने रथी रथी रग्ने
ऽश्वा॑(ग्म्) अश्वा॑(ग्म्) अग्ने रथीः ।

61. समि॑त् स्रवन्ति सरि॒तो न धे॑नाः । – TS 4.2.9.6

62. तस्मि॑न्त्सुपर्णो मधु॒कृत् – TS 4.2.9.6

तस्मिन् । – [तस्मि(ग्) स्तस्मिन्]

63. हरसा मा ऽभि मृक्षः शतायुषं कृणुहि चीयमानः ॥ – TS 4.2.10.1

कृणुहि । चीयमानः ॥ – (चीयमानः कृणुहि)

64. हरिमद्रिबुद्धमग्ने मा हिंसीः – TS 4.2.10.1 – (lopam)

अग्ने ऽग्ने

65. यो अग्निरग्नेस्तपसोऽधि जातः - TS 4.2.10.4

अधि । जातः । = (अधि जातो जातो अद्ध्यधि)

अग्नेः । तपसः । = (तपसो ऽग्नेः)

66. अजा ह्यग्नेरजनिष्ट गर्भाथ् सा वै – TS 4.2.10.4

67. श्रथद् वृत्रमुत सनोति वाजम् – TS 4.2.11.1

श्रथत् । वृत्रम् । = [वृत्रं वृत्र(ग्) श्रथच् छ्रथद् वृत्रं]

4.2.11.1(12)- श्रथत् । वृत्रम् । उत ।

श्रथद् वृत्रं वृत्र(ग्) श्रथच्छ्रथद् वृत्रमुतोत वृत्र(ग्) श्रथच्छ्रथद् वृत्रमुत ।

68. प्रेन्द्रा॑ग्नी॑ विश्वा॑ भुवना॑ऽत्यन्या॑ ॥ – TS 4.2.11.1

---

69. अव॑ ते हेड॑ उदुत्त॑मं ॥

कया॑ नश्चि॒त्र आ॑ भुव॒दूती॑ सदा॒वृधः॑ सखा॑ । – TS 4.2.11.2

अव॑ । ते । = (ते ऽवाव)

---

70. आ॒सन्नि॑षून् ह॒थस्व॑सो मयो॒भून् – TS 4.2.11.3

---

71. अग्ने॑ नया॑ऽऽ दे॒वाना॑ऽ शन्नो॑ भवन्तु – TS 4.2.11.3

4.2.11.3(19)– अग्ने॑ । नय॑ । आ ।

अग्ने॑ नय॑ नयाग्ने॑ ऽग्ने॑ नया॑ नयाग्ने॑ ऽग्ने॑ नया॑ ।

---

72. त्वं नो॑ अग्ने॑ स त्वं नो॑ अग्ने॑ ॥ – TS 4.2.11.3

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

73. क्र॒मोऽसि॑ श॒त्रूय॒तो ह॒न्ता – TS 4.2.1.2

74. वि॑ म॒द्ध्यम॑ श्र॒थाय॑ । अथा॑ व॒यम् – TS 4.2.1.4

75. अ॒न्नप॑तेऽन्नस्य॑ नो दे॒हि – TS 4.2.3.1

76. अ॒पेत॑ वी॒त वि॑ च॒ सर्प॑तातः – TS 4.2.4.1

77. ते दि॒शामि॑ ते॒न चि॒न्वानः॑ – TS 4.2.10.4

=====

=== चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चितिवर्णनं

Section 1 - General panchaati

1. सौव॑ शर॒च्छ्रौ॒त्र्यनु॑ष्टुप् छार॒घनु॑ष्टुभः - TS 4.3.2.2

2. जग॑त्या ऋक्ष॒ममृ॑क्षमाच्छु॒क्रः - TS 4.3.2.2

3. भर॒द्वाज॑ ऋषिः प्रजा॑पतिगृहीतया - TS 4.3.2.1

4. स उ सप्त॑दशवर्तनिः - TS 4.3.3.1

5. अ॒हभू॑न ऋषि॒रुदी॑ची - TS 4.3.3.2

अ॒हभू॑नः । ऋषिः॑ । = (ऋषि॒र् ऋषि॑रहभू॒नः)

6. पि॒तेवै॑धि सू॒नव॑ आ सु॒शेवा॑ - TS 4.3.4.1

7. पा॒हि चक्षु॑र्म - TS 4.3.4.3

पा॒हि । चक्षुः॑ । = (चक्षुः॑ पा॒हि)

8. चक्षु॑र्म उ॒र्व्या वि॑ भाहि श्रो॒त्रं मे॑ श्लो॒कया॑पस्पि॒न्वौष॑धीर्जि॒न्व
द्वि॒पात् पा॒हि चतु॑ष्पादव दि॒वो वृ॑ष्टिमे॒रय॑ ॥ - TS 4.3.4.3

पि॒न्व । औष॑धीः । = (औष॑धीष्पि॒न्व)

9. अ॒न्तरि॑क्षस्य॒ पृ॒ष्ठे व्य॑चस्वतीं - TS 4.3.6.1

अ॒न्तरि॑क्षस्य॒ । पृ॒ष्ठे । = (पृ॒ष्ठे अ॒न्तरि॑क्षस्य)

Ref: 11.16 'a' after word pRuShThE does not elide.

10. या॒ द्यां॑ भा॒स्या पृ॒थि॒वीमो॑र्वन्तरि॒क्षम॑न्तरि॒क्षं - TS 4.3.6.1

(kampam)

4.3.6.1(28)- उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् । अ॒न्तरि॑क्षम् ।

उ॒र्वन्तरि॑क्ष॒ म॒न्तरि॑क्ष॒ मु॒रू(१)॑र्वन्तरि॒क्षम् ।

11. प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॑नं मे॒ पाहि॑ - TS 4.3.6.2 - (alopam)

मे॒ अपा॑नम्

12. ध्रु॒वाऽसि॑ ध॒रुणा॑ य॒न्त्र्यसि॑ यमि॒त्री - TS 4.3.7.2

13. ब्र॒ह्मण॑स्पति॒रधि॑पतिः - TS 4.3.10.1

पतिः॑ । अधि॑पतिः । = (अधि॑पति॒ ष्यति॑ ष्यतिः)

14. अ॒रस्तु॑व॒र्तवो॑ऽ सृ॒ज्यन्ता॑ऽऽर्तवः - TS 4.3.10.1

15. इ॒यमे॒व सा॑ या प्र॒थमा॑ - TS 4.3.11.1 - (alopa anuvaakam)

16. प॒न्था॒मनु॑ ति॒स्र आ॑ ऽगुः - TS 4.3.11.1

अ॒नु । ति॒स्रः । = (ति॒स्रो ऽनु॑)

अ॒नु । ति॒स्रः । = (ति॒स्रो अ॒न्वनु॑)

4.3.11.1(35)- पन्थाम् । अनु । तिस्रः ।

पन्था मन्वनु पन्थाम् पन्था मनु तिस्र स्तिस्रो ऽनु पन्थाम् पन्था
मनु तिस्रः ।

4.3.11.1(36)- अनु । तिस्रः । आ ।

अनु तिस्र स्तिस्रो अन्वनु तिस्र आ तिस्रो अन्वनु तिस्र आ ।

---

17. तासामु यन्ति प्रयवेण पञ्च- TS 4.3.11.2

तासाम् । उ । = (तासामू)

4.3.11.2(34)- तासाम् । उ । यन्ति ।

तासा मू तासाम् तासा मु यन्ति यन्त्यु तासाम् तासा मु यन्ति ।

Note: u + u does not become u vu with itself for words like tAsAm, tat, tasmAt.

---

18. ज्योतिषा ऽऽ गाद् विश्वरूपाः – TS 4.3.11.5

4.3.11.5(34)- ज्योतिषा । आ । अगात् । (lopam)

ज्योतिषा ऽऽज्योतिषा ज्योतिषा ऽगा दगा दा ज्योतिषा
ज्योतिषा ऽगात् ।

---

19. बिभ्रती जरामजर उष आऽगाः ॥ – TS 4.3.11.5

4.3.11.5(43)- बिभ्रती । जराम् । अजरे । (alopam)

बिभ्रती॑ ज॒राम् ज॒राम् बिभ्रती॑ बिभ्रती॑ ज॒रा म॒जरे॑ अ॒जरे॑ ज॒राम्
बिभ्रती॑ बिभ्रती॑ ज॒रा म॒जरे॑ ।

20. प्रथ॑मे॒यमा॑ ऽगा॒द॒ह्रां॑ ने॒त्री ज॑नि॒त्री - TS 4.3.11.5

4.3.11.5(52)- इ॒यम् । आ । अ॒गात् । (lopam)

इ॒य मे॒य मि॒य मा॑ ऽगा॒ द॒गा दे॒य मि॒य मा॑ ऽगा॒त् ।

21. बहु॑धो॒षो व्यु॑च्छ॒स्यजी॑र्णा॒ त्वं - TS 4.3.11.5

4.3.11.5(63)- वि । उ॒च्छ॑सि । अ॒जी॑र्णा । (lopam)

व्यु॑च्छ॒ स्यु॑च्छ॒सि वि व्यु॑च्छ॒ स्य॒जी॑र्णा॒ ऽजी॑र्णो॒च्छ॒सि वि व्यु॑च्छ॒
स्य॒जी॑र्णा ।

22. अ॒ग्नि॑र्वृ॒त्राणि॑ जङ्घ॒नत् - TS 4.3.13.1 - (alopa anuvaakam)

23. स॒हसि॑न्न॒नीक॑मुपा॒क आ॑ रो॒चते॑ - TS 4.3.13.1 - (lopam)

उपा॑को ऽनी॒कम्

24. सै॒ना ऽनी॑के॒न सु॒वि॒द॒त्रो अ॒स्मे - TS 4.3.13.2 - (lopam)

सु॒वि॒द॒त्रो ऽनी॑के॒न

25. अ॒ग्ने॑ द्यु॒मदु॑त् रे॒वद् दि॑दीहि ॥ - TS 4.3.13.2

अ॒ग्ने॑ ऽग्ने॑ - Lopam

26. ए॒वा नो॑ अ॒द्य स॒मना॑ स॒मानानु॑शन् - TS 4.3.13.3

4.3.13.3(7)- नः । अद्य । समना ।

नो॑ अद्याद्य नो॑ नो॑ अ॒द्य स॒मना॑ स॒मना॑ ऽद्य॑ नो॑ नो॑ अ॒द्य स॒मना॑ ।

---

27. यु॒ष्माको॑ती रिशादसः ॥ - TS 4.3.13.3

---

28. प्र मुञ्च॑न्त्व॒हसः॑ - TS 4.3.13.4

अ॒हसः॑ । = (अ॒हसो॑ अ॒हसः॑)

---

29. यवि॑ष्ठ वि॒द्वा॒ ऋ॒तू॒र्. ऋ॒तु॒पते॑ यजेह । - TS 4.3.13.4

वि॒द्वा॒न् । ऋ॒तू॒न् । = [वि॒द्वा(ग्म्) ऋ॒तू(ग्म्)र्. ऋ॒तू(ग्म्) वि॒द्वा॒न्]

---

30. शो॒चे वे॒ष्ट्व॒ हि यज्वा॑ ॥ - TS 4.3.13.5

---

31. ह॒व्या ऽज॑स्रो वक्षि - TS 4.3.13.6

अ॒जस्रः॑ । = (अ॒जस्रो॑ ऽजस्रः॑)

---

32. प्रति॑ न ई॒ सु॒रभी॑णि वियन्तु ॥ - TS 4.3.13.6

---

33. क॒ण्वा अ॒भि प्र॑ गायत ॥ - TS 4.3.13.7

---

34. रोचना दिवः श्नथद् वृत्रमिन्द्रं वः - TS 4.3.13.8

4.3.13.8(33)- श्नथत् । वृत्रम् । इन्द्रम् ।

श्नथद् वृत्रं वृत्र(ग्) श्नथ च्छनथद् वृत्र मिन्द्र मिन्द्रं वृत्र(ग्)
श्नथ च्छनथद् वृत्र मिन्द्रम् ।

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

35. अयं पुरो भुवस्तस्य - TS 4.3.2.1

36. गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं - TS 4.3.2.2

37. त्वया श्रोत्रं गृह्णामि - TS 4.3.2.3

38. प्राची दिशां वसन्त ऋतूनाम् - TS 4.3.3.1

39. द्रविण् सप्तदश स्तोमः - TS 4.3.3.2

40. ऊर्मिर्द्रफ्सो अपामसि - TS 4.3.4.3

41. त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप् छन्दः - TS 4.3.5.1

42. इन्द्राग्नी अव्यथमानामिष्टकां - TS 4.3.6.1

43. शन्तमेन तया - TS 4.3.6.2

44. अग्नेर्भागोऽसि दीक्षायाः - TS 4.3.9.1

45. रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पात् - TS 4.3.9.2

46. ए॒कया॑ ऽस्तुव॒त प्र॒जा अ॑धीयन्त – TS 4.3.10.1
47. आ॒सीत् पञ्च॑दश॒भिर॑स्तुव॒त क्ष॒त्रम् – TS 4.3.10.2
48. ए॒ताम् व॑स॒वो रु॒द्राः – TS 4.3.10.3
49. ऋ॒तस्य॑ गर्भः॑ प्रथ॒मा व्यू॑षुषी – TS 4.3.11.5
50. जि॒घाँसा॑त् । द्रु॒हः पा॑शं – TS 4.3.13.4

=====

=== चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - पञ्चमचितिशेषनिरूपणं

Section 1 - General panchaati

1. जि॒न्वा॒न्वि॒ति॒रसि॑ दि॒वे त्वा॒ दि॒वं - TS 4.4.1.1

2. प्र॒वा ऽस्य॑हे॒ त्वा ऽह॑र्जि॒न्वानु॑ वा॒ऽसि - TS 4.4.1.1

3. पि॒तृ॒भ्यस्त्वा॑ पि॒तृन् - TS 4.4.1.2

त्वा । पि॒तृन् । = [पि॒तृ(ग्)स्त्वा॑ त्वा]

4. वि॒वृ॒दसि॑ स॒ꣳरो॒हो॒ऽसि॑ नी॒रोहः॑ - TS 4.4.1.3

5. स्व॒राड॑स्यु॒दीची॑ दि॒ग्वि॒श्वे ते॑ दे॒वाः - TS 4.4.2.2

6. प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या अ॒न्त॒रि॒क्षाय॑र्ष॒यस्त्वा॑ - TS 4.4.2.3

7. तस्य॑ रथ॒गृ॒थ्सश्च॑ रथौ॒जाश्च॑ से॒नानि॑ग्रा॒मण्यौ॑ - TS 4.4.3.1

8. आ॒दस्य॑ वा॒तो अनु॑ वा॒ति शो॒चिर॑ध॒ स्म - TS 4.4.3.3

9. अ॒ग्नि॒मूर्द्धा॑ दि॒वः क॒कुत् पतिः॑ पृ॒थि॒व्या अ॒यं । - TS 4.4.4.1

(alopa anuvaakam)

पतिः॑ । पृ॒थि॒व्याः । = (पृ॒थि॒व्या स्पति॑ षतिः)

10. अवो॑चाम॒ क॒वये॑ मे॒द्ध्या॑य - TS 4.4.4.2 - (lopam)

क॒वये॑ ऽवो॑चेम

11. यद्ध॑ स्या॒ ते प॒नीय॑सी॒ समि॑त् - TS 4.4.4.6

12. उद॑स्य शो॒चिर॑स्थादाजु॒ह्वान॑स्य - TS 4.4.4.5

13. सीद॑न्नि होता॒ यज॑थाय - TS 4.4.4.3

सीद॑त् । नि । = (नि नि सीदन्) "Sha" tvam not applicable

14. वसु॑ष्क॒ विर॒ग्नि॒रीडे॑न्यो गिरा । - TS 4.4.4.5 (alopam)

4.4.4.5(34)- अ॒ग्निः । ई॒डे॒न्यः । गिरा ॥

अ॒ग्नि॒ री॒डे॒न्य ई॒डे॒न्यो॑ अ॒ग्नि॒ र॒ग्नि॒ री॒डे॒न्यो॑ गिरा गिरे॒डे॒न्यो॑ अ॒ग्नि॒
र॒ग्नि॒ री॒डे॒न्यो॑ गिरा ।

15. उ॒तो न॒ उ॒त् पु॒पूर्या॑ उ॒क्थेषु॑ शवसः - TS 4.4.4.6 & 4.4.4.7

16. आ॒ ते अ॒ग्न ऋ॒चा ह॒विः शु॒क्रस्य॑ ज्योतिषः - TS 4.4.4.6

17. अ॒ग्ने त॒मद्या॑श्चं न॒ स्तोमैः॑ क्र॒तुं न - TS 4.4.4.7

18. अ॒था ह्य॒ग्ने क्र॒तोर्भ॒द्रस्य॑ दक्षस्य - TS 4.4.4.7

19. आ॒भिष्टे॑ अ॒द्य गी॒र्भिर्गृ॑णन्तो॒ऽग्ने - TS 4.4.4.7

20. वि॒भ्राष्टि॑मनु॒ शु॒क्रशो॑चिषः - TS 4.4.4.8

अ॒नु । शु॒क्रशो॑चिषः । =

(शुक्रशोचिषो ऽनु)

(शुक्रशोचिषो अन्वनु)

4.4.4.8(26)- वि॒भ्रा॒ष्टि॒म् । अ॒नु॑ । शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑ ।

वि॒भ्रा॒ष्टि॒ म॒न्व॒नु॑ वि॒भ्रा॒ष्टिं॑ वि॒भ्रा॒ष्टि॒ म॒नु॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑

शु॒क्र॒शो॒चि॒षो॑ ऽनु॑ वि॒भ्रा॒ष्टिं॑ वि॒भ्रा॒ष्टि॒ म॒नु॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑ ।

4.4.4.8(27)- अ॒नु॑ । शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑ । आ॒जु॒ह्वा॒न॒स्य॑ ।

अ॒नु॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षो॑ अ॒न्व॒नु॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑

आ॒जु॒ह्वा॒न॒स्य॑ जु॒ह्वा॒न॒स्य॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षो॑ अ॒न्व॒नु॑ शु॒क्र॒शो॒चि॒षः॑

आ॒जु॒ह्वा॒न॒स्य॑ ।

---

21. अ॒ग्ने॑ त्वं नो॒ अ॒न्त॒मः॑ । - TS 4.4.4.8

अ॒न्त॒मः॑ । = (अ॒न्त॒मो॑ ऽन्त॒मः॑)

---

22. अ॒न्त॒रि॒क्ष॒स्य॑ पृ॒ष्ठे॑ - TS 4.4.6.1

अ॒न्त॒रि॒क्ष॒स्य॑ । पृ॒ष्ठे॑ । = (पृ॒ष्ठे॑ अ॒न्त॒रि॒क्ष॒स्य॑)

---

23. ते॒न॒र्षि॒णा॑ ते॒न॒ ब्र॒ह्म॒णा॑ तया॑ - TS 4.4.6.2

24. प्रा॒णं॑ मे॒ पा॒ह्य॒पा॒नं॑ मे॒ पा॒हि॑ - TS 4.4.7.1

आ॒पा॒न॒म् । मे॒ । = (अ॒पा॒नं॑ मे॒ मे॒ अ॒पा॒न॒म॒पा॒नं॑ मे॒)

---

25. पा॒ह्यायु॑र्मे पा॒हि - TS 4.4.7.2

पा॒हि । आयुः॑ । = (आयुः पा॒हि)

26. तावे॒हि स॒ र॒भाव॑है पाञ्च॑ ज॒न्येषु॑ - TS 4.4.7.2

27. प्र॒जाप॑ति॒र्मन॑सा ऽन्धोऽच्छे॑तो धा॒ता - TS 4.4.9.1

28. ह॒विर्द्धाने॑ ऽदि॒तिरा॑सादि॒तो विष्णु॑रुपाव॒ह्रिय॑माणो ऽथ॒र्वोपो॑त्तो
य॒मोऽभि॑षु॒तो ऽपू॑तपा आ॒धूय॑मानः - TS 4.4.9.1

29. सि॒न्धुर॑वभृ॒थम॑वप्र॒यन्त्स॑मु॒द्रो ऽव॑गतः - TS 4.4.9.1

30. आ॒दि॒त्यानां॑ ते तेऽधि॑प॒तय॑स्तेभ्यः - TS 4.4.11.3

31. शै॒शिरा॑वृ॒तू अ॒भि क॑ल्प॒मानाः - TS 4.4.11.2 - (kampam)

4.4.11.2(7)- ऋ॒तू । अ॒भि । क॑ल्प॒मानाः ।

ऋ॒तू अ॒भ्या(१)॑भ्यृ॒तू ऋ॒तू अ॒भि क॑ल्प॒मानाः क॑ल्प॒माना अ॒भ्यृ॒तू
ऋ॒तू अ॒भि क॑ल्प॒मानाः ।

32. अ॒क्षी॑यमाणा ऋ॒तस्थाः॑ स्थ॒र्तावृ॑धः - TS 4.4.11.4

33. वैरा॑जे सा॒मन्न॑धि मे - TS 4.4.12.3

सा॒मन्न॑ । अ॒धि । = (अ॒द्यधि॑ सा॒मन्)

34. स॒मिद् दि॒शामा॑शया॒ नः - TS 4.4.12.1 - (alopa anuvaakam)

35. य॒ज्ञम॑वन्तु॒ नो घृ॒ताचीः॑ ॥ - TS 4.4.12.4 - (lopam)

नो ऽवन्तु

36. दि॒शां दे॒व्यव॑तु॒ नो घृ॒ताची॑ । - TS 4.4.12.4 - (lopam)

नो ऽवतु

37. त्वं गो॒पाः पु॒रए॒तोत॑ प॒श्चात् - TS 4.4.12.4

38. रे॒वथ् सा॒माति॑च्छन्दा॒ उ छ॒न्दो ऽजा॑तशत्रुः - TS 4.4.12.4

39. प॒यस्व॑ती॒ रन्ति॑राशा॒ नो अ॒स्तु ॥ - TS 4.4.12.5

रन्तिः । = (रन्ती रन्तिः)

40. वि॒ष्णुप॑त्य॒घोरा॑ऽस्येशाना॒ सह॑सः - TS 4.4.12.5

41. वै॒श्वान॑रो॒ न ऊ॒त्या पृ॒ष्ठो दि॒व्यनु॑ नो॒ ऽद्या॑नु॒मति॑रन्विदनु॒मते॒ त्वं -
TS 4.4.12.5

अनु॑ । नः । = (नो ऽनु), (नो अन्वनु)

अनु॑मते । = (अनुमते ऽनुमते)

4.4.12.5(48)- दि॒वि । अनु॑ । नः ।

दि॒व्य न्व॑नु॒ दि॒वि दि॒व्यनु॑ नो॒ नो ऽनु॑ दि॒वि दि॒व्यनु॑ नः ।

4.4.12.5(49)- अनु॑ । नः । अद्य॑ ।

अनु॑ नो॒ नो अन्व॑नु॒ नो ऽद्या॑द्य॒ नो अन्व॑नु॒ नो ऽद्य॑ ।

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

41. रश्मि॑रसि॑ क्षया॑य त्वा - TS 4.4.1.1
42. वसु॑भ्यस्त्वा॑ वसू॑ञ्जिन्व - TS 4.4.1.2
43. त्वा॑ प्रा॒णं जि॑न्व यन्ता॑ ऽसि - TS 4.4.1.3
44. अ॒ग्नि॒र्मूर्ध्ना॑ दि॒वः क॒कुत् - TS 4.4.4.1
45. भू॒यस्कृ॑दसि॑ वरि॒वस्कृ॑दसि॑ - TS 4.4.7.1
46. प्र॒जाप॑ति॒र्मन॑सा॒ ऽन्धो॑ऽच्छे॑तः - TS 4.4.9.1
47. गृणा॑हि । घृ॒तव॑ती स॒वितः॑ - TS 4.4.12.5

=====

=== चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – होमविधिनिरूपणं

Section 1 - General panchaati

1. नमस्ते रुद्र मन्यवे – TS 4.5.1.1 – (alopa anuvaakam)

2. शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र – TS 4.5.1.1

3. अब्ध्वोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यः – TS 4.5.1.2

4. अही(ग्)श्च सर्वान् जम्भयन् – TS 4.5.1.2

सर्वान् । = [सर्वा(ग्)श्च]

5. गोपा अदृशन् नदृशन् नुदहार्यः – TS 4.5.1.3

6. अथो ये अस्य सत्वानो ऽहम् तेभ्यो ऽकरम् नमः – TS 4.5.1.3

अथो इति । ये । = (अथो ये ये ऽथो अथो ये)

अहम् । तेभ्यः । = (तेभ्यो ऽहमहम्)

अकरम् । नमः । = (नमो ऽकरम्)

7. अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषम् गथिः – TS 4.5.1.4

8. नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णावे – TS 4.5.1.4

9. अथो य इषुधिस्तवारे

अथो इति । यः । = (यो यो ऽथो) – TS 4.5.1.4

---

10. पतये नमः – TS 4.5.2.1 & in other applicable areas

पतये । नमः । = (नमो नमस्पतये पतये)

---

11. अश्वेभ्यो ऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः – TS 4.5.3.2

---

12. द्रापे अन्धसस्पते – TS 4.5.10.1 – (alopa anuvaakam)

अन्धसः । पते । = (पते ऽन्धसो अन्धसस्पते)

---

13. पशूनां मा भे र्माऽरो मो एषां किञ्चनाममत् । – TS 4.5.10.1

---

14. मा नो महान्त मुत मानो अर्भकम् मा – TS 4.5.10.2

---

15. मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि – TS 4.5.10.2

---

16. रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु – TS 4.5.10.4

रुद्रस्य । हेतिः । = (हेती रुद्रस्य)

---

17. य एतावन्तश्च भूया(ग्म्)सश्च दिशः – TS 4.5.11.2

---

18. ये ऽन्तरिक्षे ये दिवि येषां – TS 4.5.11.2

पदानि – ये । अन्तरिक्षे । ये ।

घन वाक्यम् – येऽन्तरिक्षे ऽन्तरिक्षे ये येऽन्तरिक्षे ये येऽन्तरिक्षे ये
येऽन्तरिक्षे ये ।

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

None for this prasanam

=====

=== चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः- परिषेचन संस्काराभिधानं

Section 1 - General panchaati

1. समुद्रस्य त्वाऽवाकया ऽग्ने परि - TS 4.6.1.1 - (lopam)

अग्ने ऽग्ने ऽवाकय

2. अग्ने पित्तमपामसि ॥ - TS 4.6.1.2 - (lopam)

अग्ने ऽग्ने

3. पावक आ चितयन्त्या कृपा । - TS 4.6.1.2

4. एतशस्य नू रण आ यो घृणे । - TS 4.6.1.2

5. अग्ने पावक रोचिषा - TS 4.6.1.2

अग्ने॑ । = (अग्ने ऽग्ने)

6. अग्ने देवाꣳ इहाऽऽ वह । - TS 4.6.1.3

अग्ने॑ । देवान् । = [देवा(ग्म्) अग्ने ऽग्ने]

7. नृषदे वड फ्सुषदे वड् वनसदे वड् बर्.हिषदे वट्थ् सुवर्विदे

वट् ॥ - TS 4.6.1.4

नृषदे॑ । वट् । = (नृषदे वड् वण् णृषदे)

ब॒र्.हि॒षदे॑ । व॒ट् । = (व॒ट् ब॒र्.हि॒षदे॑ ब॒र्.हि॒षदे॑)

8. अ॒हु॒तादो॑ ह॒विषो॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन् - TS 4.6.1.4 - (lopam)
अ॒हु॒दातो॑ ऽहु॒दातः

9. येभ्यो॑ न॒र्ते प॒वते॑ धाम॒ किं च॒न न - TS 4.6.1.4

10. सै॒ना ऽनी॑केन सु॒वि॒दत्रः॑ - TS 4.6.1.5 - (lopam)
सु॒वि॒दत्रो॑ ऽनी॑केन

11. यो नः॑ स॒तो अ॒भ्या स॒ज्ज॒जान॑ । - TS 4.6.2.1

12. अ॒सूर्ता॑ सू॒र्ता र॒जसो॑ वि॒माने॑ - TS 4.6.2.2

13. क॒ञ्चि॑ स्वि॒द् गर्भं॑ प्रथ॒मं द॒द्ध्र आपः॑ - TS 4.6.2.3

14. वि॒श्वकर्मा॑ ह्य॒जनि॑ष्ट दे॒व आ॒दित् - TS 4.6.2.3 - (lopam)
दे॒वो ऽय॑जनि॑ष्ट

15. य॒दे॒दन्ता॑ अ॒ददृ॑ञ्च॒हन्त॑ पूर्॒व आ॒दित् - TS 4.6.2.4

16. आ॒रं॒भणं॑ क॒तम॑थ् स्वि॒त् कि॒मासी॑त् । - TS 4.6.2.4

17. कि॒ञ्चि॑ स्वि॒द् वनं॑ क॒ उ स॒ वृक्ष॑ आ॒सीद् यतः॑ - TS 4.6.2.5

18. मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तद् यत् - TS 4.6.2.5

18.1 पदानि - पृच्छत । इत् । उ ।

घन वाक्यम् - पृच्छतेदित् पृच्छत पृच्छतेदु वु वित् पृच्छत
पृच्छतेदु ।

18.2 पदानि - इत् । उ । तत् ।

घन वाक्यम् - इदु वु विदिदु तत् तदु विदिदु तत् ।

18.3 पदानि - उ । तत् । यत् ।

घन वाक्यम् - उ तत् तदू तद् यद् यत् तदू तद् यत् ।

19. या मद्ध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा । - TS 4.6.2.5

20. सिन्धूनां पतये नमः । - TS 4.6.2.6

पतये । नमः । = (नमो नमस्पतये)

21. समनमन्त पूर्वीरयमुग्रो विहव्यः - TS 4.6.2.6 - (lopam)

उग्रो ऽयम्

22. जुहुता विश्वकर्मणे विश्वा ऽहा ऽमर्त्यम् - TS 4.6.2.6

23. उदेनमुत्तरां नयाग्ने घृतेनाऽऽहुत । - TS 4.6.3.1 - (lopam)

अग्ने ऽग्ने

24. उ॒दु॒ त्वा॒ वि॒श्वे॑ दे॒वा अ॒ग्ने – TS 4.6.3.1 & 3.2 – (lopam)
अ॒ग्ने ऽग्ने॑

25. ज्यो॒ति॒रु॒दया॑ꣳ अ॒जस्रं॑ । – TS 4.6.3.3

25.1 पदानि – उ॒त् । अ॒या॒न् । अ॒जस्र॑म् ।

घन वाक्यम् – उ॒दया॑(ग्म्) अ॒या॑(ग्म्) उ॒दु॒दया॑(ग्म्) अ॒जस्रं॑ म॒जस्रं॑
म॒या॑(ग्म्) उ॒दु॒दया॑(ग्म्) अ॒जस्र॑म् ।

26. अथा॑ स॒प॒त्नान्ꣳ इन्द्रो॑ मे – TS 4.6.3.4

अथा॑ । स॒प॒त्नान् । = [स॒प॒त्नान् थ्स॒प॒त्ना॑(ग्म्) अथा॑था स॒प॒त्ना॑(ग्म्)
इन्द्रः)

27. सं॒क्र॒न्द॒नोऽनि॑मिष॒ एक॑वीरः – TS 4.6.4.1 – (lopam)

ए॒क॒वी॒रो ऽनि॑मिषः
अ॒नि॑मिषो ऽनिमिषः

28. सꣳसृ॒ष्ट॒जि॒त् सो॒मपाः॑ – TS 4.6.4.1

सꣳसृ॒ष्ट॒जि॒त् । सो॒मपाः॑ । = (सो॒मपाः॑ सꣳसृ॒ष्ट॒जि॒त्)

29. रक्षो॑हाऽमि॒त्रान्ꣳ अ॒प॒बा॒ध॒मा॒नः॑ । – TS 4.6.4.2

रक्षो॑हा । अ॒मि॒त्रान् । = [अ॒मि॒त्रा॑(ग्म्) अ॒मि॒त्रान् रक्षो॑हा रक्षो॑हा
ऽमि॒त्रान्]

30. अ॒स्माक॑मेद्ध्यवि॒ता रथा॑नां ॥ – TS 4.6.4.2

31. गा॒ह॒मा॒नो॑ ऽदा॒यो॑ वी॒रः॑ – TS 4.6.4.2 & 4.3

अदा॒यः॑ । = (अदा॒यो अदा॒यः॑)

32. पृ॒त॒ना॒षा॒ड॒यु॒द्ध्यो॑स्मा॒कम् – TS 4.6.4.3 – (lopam)

अ॒यु॒धो॑ ऽयु॒धः॑

33. अ॒स्मा॒क॒मि॒न्द्रः॑ स॒मृ॒तेषु॑ – TS 4.6.4.3

अ॒स्मा॒कम् । इ॒न्द्रः॑ । = (इ॒न्द्रो॑ ऽस्मा॒कं)

Ref: PS 12.7 padam “asmAkam” elides generally.

34. उ॒द्ध॒र्ष॒य॒ म॒घ॒व॒न्ना॒यु॒धा॒न्यु॒थ्स॒त्वनां॑ – TS 4.6.4.4

35. त्वा॒ रा॒जा॒ ऽमृ॒ते॒ना॒भि॒ व॒स्तां॑ । – TS 4.6.4.5 – (kampam)

4.6.4.5(15)– अ॒मृ॒ते॒न॑ । अ॒भि॑ । व॒स्ताम्॑ ॥

अ॒मृ॒ते॒ना॑ भ्या॒(१)॒भ्य॒मृ॒ते॒ना॑ मृ॒ते॒ना॒भि॒ व॒स्तां॑ व॒स्ता॑ म॒भ्य॑ मृ॒ते॒ना॑
मृ॒ते॒ना॒भि॒ व॒स्ताम्॑ ।

36. प्रे॒हि॑ वि॒द्वान॒ग्ने॒र॒ग्ने॑ पु॒रो॒अ॒ग्निः॑ – TS 4.6.5.1

37. सु॒व॒र्य॒न्तो॑ ना॒पे॒क्ष॒न्त॒ आ॒ द्याम् – TS 4.6.5.2

38. द्या॒वा॒ क्षा॒मा॒ रु॒क्मो॑ अ॒न्तः॑ – TS 4.6.5.2

अ॒न्तः॑ । = (अ॒न्त॒र॒न्तो॑)

39. दि॒व॒मु॒त्त॒भान॑ ते॒ज॒सा॒ दि॒श॒ उ॒द् दृ॒ह ॥ – TS 4.6.5.3

40. वि॒धेम॑ स्तो॒मैर॑वरे॒ स॒ध॒स्थे॑ । - TS 4.6.5.4 - (lopam)

अ॒वरे॑ ऽवरे॑

41. चि॒त्रामा॑ऽहं वृ॒ष्णे सु॒म॒तिं - TS 4.6.5.4 - (lopam)

वृ॒ष्णो॑ ऽहम्

42. ऋ॒त॒जि॒च्च॑ स॒त्य॒जि॒च्च॑ से॒न॒जि॒च्च॑ सु॒षे॒णश्च॑ - TS 4.6.5.6

43. ई॒दृ॒क्षा॒स॑ ए॒ता॒दृ॒क्षा॒स॑ ऊ॒ षु॒ णः॑ स॒दृ॒क्षा॒सः॑ प्र॒ति॒स॒दृ॒क्षा॒सः॑

- TS 4.6.5.6 - उ॒ । सु॒ । नः॑ । - (tri kramam)

4.6.5.6(28)- ए॒ता॒दृ॒क्षा॒सः॑ । उ॒ । सु॒ । नः॑ ।

ए॒ता॒दृ॒क्षा॒स॑ उ॒ वु॒ वे॒ता॒दृ॒क्षा॒स॑ ए॒ता॒दृ॒क्षा॒स॑ ऊ॒ षु॒ णो॑ नः॑ स्व॒ेता॒दृ॒क्षा॒स॑
ए॒ता॒दृ॒क्षा॒स॑ ऊ॒ षु॒ णः॑ ।

4.6.5.6(29)- उ॒ । सु॒ । नः॑ । स॒दृ॒क्षा॒सः॑ ।

ऊ॒ षु॒ णो॑ नः॑ सू॒ षु॒ णः॑ स॒दृ॒क्षा॒सः॑ स॒दृ॒क्षा॒सो॑ नः॑ सू॒ षु॒ णः॑ स॒दृ॒क्षा॒सः॑ ।

4.6.5.6(30)- सु॒ । नः॑ । स॒दृ॒क्षा॒सः॑ ।

सु॒ नो॑ नः॑ सु॒ सु॒ नः॑ स॒दृ॒क्षा॒सः॑ स॒दृ॒क्षा॒सो॑ नः॑ सु॒ सु॒ नः॑ स॒दृ॒क्षा॒सः॑ ।

44. दै॒वी॒र्वि॒शो॑ म॒रु॒तो॑ऽनु॒व॒र्त्मानः॑ - TS 4.6.5.6 - lopam

अ॒नु॒व॒र्त्मानो॑ ऽनु॒व॒र्त्मानो॑

45. सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्तरुषयः सप्त धाम
प्रियाणि । सप्त होत्राः सप्तधा त्वा यजन्ति सप्त योनीरा पृणस्वा
घृतेन ॥ ईदृङ् चान्यादृङ् चैतादृङ् च प्रतिदृङ् च मितश्च संमितश्च
सभराः ॥ शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्माञ्च
सत्यश्चर्तपाश्चात्युहाः ॥ TS 4.6.5.5 - lopam

समिधो अग्ने

अग्ने अग्ने

46. वक्ष्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णं प्रियम् - TS 4.6.6.1

46.1 पदानि - वक्ष्यन्ती । इव । इत् ।

घन वाक्यम् - वक्ष्यन्तीवेव वक्ष्यन्ती वक्ष्यन्तीवेदि दिव वक्ष्यन्ती
वक्ष्यन्तीवेत् ।

46.2 पदानि - इव । इत् । आ ।

घन वाक्यम् - इवे दिदिवे वेदे दिवे वेदा ।

46.3 पदानि - इत् । आ । गनीगन्ति ।

घन वाक्यम् - इदे दिदा गनीगन्ति गनीगन् त्येदिदा गनीगन्ति ।

47. रथे तिष्ठन् नयति वाजिनः - TS 4.6.6.2

तिष्ठन् । = [तिष्ठ(ग्) स्तिष्ठन्]

48. क्षिणन्ति शत्रूँरनपव्ययन्तः ॥ - TS 4.6.6.3 - (lopam)

अनपव्ययन्तो ऽनपव्ययन्तः

49. रक्षा माकिर्नो अघशँसः - TS 4.6.6.4

रक्ष । माकिः । = (माकी रक्ष रक्षा माकिः)

अघशँसः । = [अघश(ग्म्)सो ऽघश(ग्म्)सः]

50. सान्वेषां जघनाँ उप - TS 4.6.6.5

एषाम् । जघनान् । = [जगना(ग्म्) एषाम्]

51. अश्वाजनि प्रचेतसो ऽश्वान् - TS 4.6.6.5 - (lopam)

प्रचेतसो ऽस्वाजानि

52. परि पातु विश्वतः ॥ - TS 4.6.6.5

पातु । विश्वतः । = (विशतस्पातु)

53. वनस्पतिभ्यः पर्याभृतम् - TS 4.6.6.6

वनस्पतिभ्यः । परि । = (परि वनस्पतिभ्यः) (No "Na" tvam)

54. निष्टनिहि दुरिता बाधमानः । - TS 4.6.6.7

55. आ ऽमूरज प्रत्यावर्तयेमाः केतुमत् = TS 4.6.6.7

56. असि॑ य॒मो अस्या॑दित्यो अ॒र्वन्न॑सि त्रि॒तः - TS 4.6.7.1

असि॑ । य॒मः । = (असि॑ य॒मो य॒मो अस्य॑सि य॒मः)

असि॑ । आ॒दि॒त्यः । = (आ॒दि॒त्यो ऽस्य॑ स्यादित्यः)

असि॑ । त्रि॒तः । = (त्रि॒तो ऽस्य॑सि)

---

57. उ॒ते॒व मे॒ वरु॑ण इ॒च्छन्त्स्य॑र्वन् यत्रा॑ ते - TS 4.6.7.2

---

58. आ॒रा॒द॒जा॒ना॒म॒वो दि॒वा - TS 4.6.7.2

अ॒वः । अ॒जा॒ना॒म् । = (अ॒वो ऽवो॑ अ॒जा॒ना॒म्)

---

59. जि॒गी॒ष॒मा॒ण॒मि॒ष आ॒ प॒दे॒ गोः ।

59.1 प॒दानि॑ - भो॒ग॒म् । आ॒न॒ट् । आ॒त् ।

घ॒न वा॒क्य॑म् - भो॒ग॒ मा॒न॒ डा॒न॒ड् भो॒ग॒म् भो॒ग॒ मा॒न॒ डा॒न॒ड्
भो॒ग॒म् भो॒ग॒ मा॒न॒डा॒त् ।

59.2 प॒दानि॑ - आ॒न॒ट् । आ॒त् । इ॒त् ।

घ॒न वा॒क्य॑म् - आ॒न॒ डा॒न॒डा॒ न॒डा॒ दि॒दि॒दा॒ दा॒न॒ डा॒न॒ डा॒दि॒त् ।

59 a. य॒दा ते॒ म॒र्तो॑ अ॒नु भो॒ग॒मा॒न॒डा॒दि॒द् ग्र॑सिष्ठ ओ॒ष॒धी॑र॒जी॒गः ॥

ओ॒ष॒धीः । अ॒जी॒गः । (अ॒जी॒ग र॒जी॒ग रो॒ष॒धीः) TS 4.6.7.3 & 7.4

---

59 b. अनु॑ त्वा॑ रथो॑ अनु॑ मर्यो॑ अर्वन्ननु॑ गावोऽनु॑ भगः॑ कनीनां॑ ॥

TS 4.6.7.3 & 7.4

अनु॑ । मर्यः॑ । = (मर्योऽनु), (मर्यो अन्वनु)

अर्वन्नु॑ । अनु॑ । गावः॑ । = (गावो अन्वर्वन्)

अनु॑ । गावः॑ । = (गावो अन्वनु)

अनु॑ । भगः॑ । = (भगोऽनु), (भगो अन्वनु)

59 c. अनु॑ व्राता॑सस्तव॑ सख्यमी॑युरनु॑ देवा॑ ममिरे॑ वीर्यं॑ ते ॥

TS 4.6.7.3 & 7.4

अनु॑ । व्रातासः॑ । = व्रातासो अन्वनु)

59 d. हिरण्य॑शृङ्गो॑ ज्यो॑ अस्य॑ पादा॑ मनोजवा॑ अवर॑ इन्द्र॑ आसीत् ।

TS 4.6.7.3 & 7.4

अयः॑ । = (अयो ज्यः), अवरः॑ । = (अवरे ऽवरे)

4.6.7.3(31)- अनु॑ । त्वा॑ । रथः॑ ।

अनु॑ त्वा॑ त्वा॑ ऽन्वनु॑ त्वा॑ रथो॑ रथ॑ स्त्वा॑ ऽन्वनु॑ त्वा॑ रथः॑ ।

4.6.7.3(32)- त्वा॑ । रथः॑ । अनु॑ ।

त्वा॑ रथो॑ रथ॑ स्त्वा॑ त्वा॑ रथो॑ अन्वनु॑ रथ॑ स्त्वा॑ त्वा॑ रथो॑ अनु॑ ।

4.6.7.3(33)- रथः॑ । अनु॑ । मर्यः॑ ।

रथो॑ अन्व॒नु रथो॑ रथो॑ अनु॑ मर्यो॑ मर्यो॑ ऽनु॑ रथो॑ रथो॑ अनु॑ मर्यः॑ ।

4.6.7.3(34)- अनु॑ । मर्यः॑ । अर्व॑न् ।

अनु॑ मर्यो॑ मर्यो॑ अन्व॒नु मर्यो॑ अर्व॑न् नर्व॑न् मर्यो॑ अन्व॒नु मर्यो॑
अर्व॑न् ।

4.6.7.3(35)- मर्यः॑ । अर्व॑न् । अनु॑ ।

मर्यो॑ अर्व॑न् नर्व॑न् मर्यो॑ मर्यो॑ अर्व॑न् नन्व॑न् वर्व॑न् मर्यो॑ मर्यो॑ अर्व॑न्
ननु॑ ।

4.6.7.3(36)- अर्व॑न् । अनु॑ । गावः॑ ।

अर्व॑न् नन्व॑न् वर्व॑न् नर्व॑न् ननु॑ गावो॑ गावो॑ अन्व॒र्वन् नर्व॑न् ननु॑
गावः॑ ।

4.6.7.3(37)- अनु॑ । गावः॑ । अनु॑ ।

अनु॑ गावो॑ गावो॑ अन्व॒नु गावो॑ ऽन्व॒नु गावो॑ अन्व॒नु गावो॑ ऽनु॑ ।

4.6.7.3(38)- गावः॑ । अनु॑ । भगः॑ ।

गावो॑ ऽन्व॒नु गावो॑ गावो॑ ऽनु॑ भगो॑ भगो॑ ऽनु॑ गावो॑ गावो॑ ऽनु॑ भगः॑ ।

4.6.7.3(39)- अनु॑ । भगः॑ । कनीनाम्॑ ॥

अनु॑ भगो॑ भगो॑ अन्वनु॑ भगः॑ कनीनाम्॑ कनीनाम्॑ भगो॑ अन्वनु॑
भगः॑ कनीनाम्॑ ।

60. अजः॑ पुरो॑ नीयते – TS 4.6.7.5

अजः॑ । पुरः॑ । = (पुरो॑ अजो॑ अजः॑)

61. सधस्थमर्वा॑ अच्छा॑ – TS 4.6.7.5

सधस्थम्॑ । अर्वा॑न् । = [अर्वा॑(ग्म्) अर्वा॑न् थ्सधस्थं॑]

62. जुष्टतमो॑ हि गम्या॑ अथाऽऽ शास्ते॑ – TS 4.6.7.5

63. पुरो॑डाशमर्वता॑ त्वष्टदेनम्॑ – TS 4.6.8.1 & 8.2

64. यद् वा॑ घास्य॑ प्रभृतमास्ये॑ तृणम्॑ – TS 4.6.8.3

65. मक्षिका॑ ऽऽश॑ यद् वा॑ स्वरौ॑ स्वधितौ॑ रिप्तमस्ति॑ । – TS 4.6.8.4

66. यदूवद्ध्यमु॑दरस्यापवाति॑ य आमस्य॑ – TS 4.6.8.4

67. मा तद् भूम्या॑मा श्रिषन्मा॑ तृणेषु॑ – TS 4.6.8.4

68. य ईमाहुः॑ सुरभिर्निर्॑ हरेति॑ । – TS 4.6.9.1 – (“Na” tvam)

69. ये चार्वतो॑ मा॑सभिक्षाम्॑ - TS 4.6.9.1 – (alopam)

अर्वतो॑ अर्वतः॑

70. मा॒ऽस्प॒च॒न्या॒ उ॒खा॒या॒ या॒ पा॒त्रा॒णि॑ - TS 4.6.9.1

71. ज॒घा॒स॒ सर्वा॒ ता॒ ते॒ अपि॑ दे॒वेषु॑ - TS 4.6.9.2

72. मा॒ त्वा॒ ऽग्नि॑र्ध्व॒नयि॑द् धू॒मग॑न्धिः - TS 4.6.9.2

त्वा॒ । अ॒ग्निः॑ । = (अ॒ग्नि॑ स्त्वा॒ त्वा)

73. यद॒श्वा॒य॒ वा॒स॒ उप॑स्तृ॒णन्ति॑ - TS 4.6.9.2

अ॒श्वा॒य॒ । वा॒सः॑ । = (वा॒सो॑ ऽश्वा॒य)

74. सु॒चे॒व॒ ता॒ ह॒विषो॑ अ॒ध्व॒रेषु॑ - TS 4.6.9.3

75. या॒ ते॒ गा॒त्रा॒णामृ॑तु॒था॒ कृ॒णो॒मि॑ - TS 4.6.9.3

76. अ॒सि॒ना॒ मिथू॑ कः॒ ॥ - TS 4.6.9.4

मि॒थु॑ । कः॒ । = (मि॒थू॑ कः॒ कर्॑ मि॒थु॑ मि॒थू॑ कः॒)

77. न॒ वा॒ उ॒वे॒तन्मि॑य॒से॒ न॒ रिष्य॑सि॒ दे॒वान् - TS 4.6.9.4

78. अ॒ना॒गा॒स्त्वं॒ नो॒ अ॒दि॒तिः॑ - TS 4.6.9.4

अ॒ना॒गा॒स्त्वम्॑ । नः॒ । = (नो॒ नो॑ ऽना॒गस्त्वम्॑)

79. अ॒श्वो॑ व॒नता॑ऽ ह॒विष्मा॑न् ॥ - TS 4.6.9.4

अ॒श्वः॑ । = (अ॒श्वो॑ अ॒श्वः॑)

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

80. अ॒पां॑ ग॒र्भं॑ व्य॒दधा॑त् - TS 4.6.2.4
81. वि॒श्व॑क॒र्मा॑ वि द्या॒मौ॒र्णा॑त् - TS 4.6.2.4
82. प॒यसा॑ म॒हीं गां॑ ॥ स॒प्त ते॑ - TS 4.6.5.5
83. ऋ॒त॒जि॒च्च॑ स॒त्य॒जि॒च्च॑ से॒न॒जि॒च्च॑ - TS 4.6.5.6
84. द॒वी॒यो॑ अ॒प॒ से॒ध॒ श॒त्रून्॑ ॥ - TS 4.6.6.7
85. य॒द॒क्र॒न्दः॑ प्र॒थ॒मं॑ जा॒य॒मा॒नः॑ - TS 4.6.7.1
86. आ॒हु॒स्ते॒ त्री॑णि॒ दि॒वि॒ - TS 4.6.7.2
87. प॒त॒य॒न्तं॑ प॒त॒ङ्गं॑ । - TS 4.6.7.3
88. प्रि॒य आ॒त्मा॑ऽपि॒य॒न्तं॑ मा - TS 4.6.9.4

=====

=== चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ===

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः – वसोर्धारादिशिष्ट
संस्काराभिधानं

Section 1 - General panchaati

1. अग्नाविष्णू सजोषसेमा – TS 4.7.1.1

2. च मे ऽम्भश्च मे जेमा च मे – TS 4.7.2.1

3. रश्मिश्च मे ऽदाभ्यश्च म – TS 4.7.7.1

रश्मिः । च । = (च रश्मी रश्मिश्च)

4. कल्पन्तामृक्च मे साम च मे – TS 4.7.9.1

5. च म ऋतुश्च मे व्रतं च मे – TS 4.7.9.1

6. च मे दित्यवाट् च मे – TS 4.7.10.1

मे । दित्यवाट् । = (दित्यवाण् मे मे)

7. यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन – TS 4.7.10.2 – (alopam)

अपानो अपानो

8. प्र॒स॒व॒श्चा॒पि॒ज॒श्च॒ क्र॒तु॒श्च॒ – TS 4.7.11.2 - (punarukta alopam)

अ॒पि॒जो॑ अ॒पि॒जः॑

9. आ॒न्त्या॒य॒न॒श्चा॒न्त्य॑श्च॒ – TS 4.7.11.2 - (punarukta alopam)

अ॒न्त्यो॑ अ॒न्तः॑

10. वा॒जो॑ नः स॒प्त – TS 4.7.12.1 - (alopa anuvaakam)

11. वि॒श्वे॑ नो दे॒वा अ॒वसा॑ऽऽ ग॒मन्तु॑ – TS 4.7.12.1

12. अ॒ग्निं॑ च्यु॒नज्मि॑ श॒वसा॑ – TS 4.7.13.1 -

(alopa anuvaakam)

13. इ॒मौ ते॑ प॒क्षा॒व॒ज॒रौ प॒त॒त्रि॒णः॑ – TS 4.7.13.1

14. त॒स्मि॒न्न॒हं॑ नि द॒धे॑ ना॒के – TS 4.7.13.3

त॒स्मि॒न् । = [त॒स्मि॒(ग्ग्) त॒स्मि॒न्]

15. तृ॒ती॒ये॑ पृ॒ष्ठे अ॒धि रो॒च॒ने॑ – TS 4.7.13.3 - (punarukta lopam)

रो॒च॒नो॑ ऽधि

16. अ॒य॒म॒ग्नि॒र्वी॒र॒त॒मो॑ व॒यो॒धाः॑ – TS 4.7.13.4 (lopam)

वी॒र॒त॒मो॑ ऽग्नि

17. प्र या॒ताग्ने॑ पथो – TS 4.7.13.4

पथो ऽग्ने ऽग्ने

---

18. अ॒यं ते॒ योनि॑र् ऋ॒त्वियो – TS 4.7.13.5

अ॒यम् । ते॒ । = (ते ऽयमयम्)

---

19. म॒माग्ने॑ वर्चो॑ वि॒ह॒वेष्व॑स्तु – TS 4.7.14.1 (alopa anuvaakam)

---

20. म॒मान्तरि॑क्ष॒ मुरु॑ गो॒पम॑स्तु – TS 4.7.14.1 – (kampam)

4.7.14.1(28)– म॒म । अ॒न्तरि॑क्षम् । उ॒रु ।

म॒मान्तरि॑क्ष॒ म॒न्तरि॑क्षम् म॒म म॒मान्तरि॑क्ष॒ मुरु॑(१)र्व॒न्तरि॑क्षम् म॒म
म॒मान्तरि॑क्ष॒ मुरु॑ ।

---

21. ए॒नो मा॒निगां॑ क॒तम॑च्च॒नाहं॑ विश्वे॑ दे॒वासो॑ अधि – TS 4.7.14.2

अ॒हम् । विश्वे॑ । = (विश्वे विश्वे ऽहमहम्)

---

22. दे॒वीः ष॒डुर्वी॑रु॒रुणः॑ कृ॒णोत – TS 4.7.14.2

---

23. ते॑ ऽमै॒षां चि॒त्तं प्र॒बुधा॑ वि॒नेश॑त् – TS 4.7.14.3

---

24. भु॒वन॑स्य॒ यस्पति॑ दे॒वꣳ – TS 4.7.14.3

प॒तिः । = (पतिष्पथिः)

---

25. य॒ज्ञ म॒श्विनो॒भा बृ॒हस्पतिः॑ – TS 4.7.14.3

---

26. श॒र्म य॒ꣳ सद॒स्मिन् ह॒वे पु॒रुहू॒तः – TS 4.7.14.3

---

27. इन्द्रा॑ग्निभ्याम॒व बा॒धामहे॑ तान् । – TS 4.7.14.4

बा॒धामहे॑ । तान् । = ता(ग्ग्) स्तान् बा॒धामहे॑ ऽवाव बा॒धामहे॑ तान् ।

---

28. उ॒परि॑ स्पृ॒शं मो॒ग्रं चे॒त्तारम् – TS 4.7.14.4

---

29. अ॒ग्नेर्म॑न्वे प्रथमस्य – TS 4.7.15.1 (alopa anuvaakam)

---

30. स नो॑ मुञ्च॒त्वꣳ ह॒सः – alopam – (in multiple places)

अ(ग्ग्)हसो॑ अ(ग्ग्)हसः

---

31. नि॒मिष॑द् यदे॒जति॑ यस्य॒ जा॒तं ज॒नमा॑नं – TS 4.7.15.1

---

32. रथ॑ ऋ॒जुर॑श्मिः स॒त्यध॑र्मा मिथु॒श्चर॑न्तम् – TS 4.7.15.2

रथः॑ । ऋ॒जुर॑श्मिः । = (ऋ॒जुर॑श्मिर्. ऋ॒जुर॑श्मी रथो रथः॑)

स॒त्यध॑र्मा । मिथु॑ । = (मिथु॑ मिथु॑ स॒त्यध॑र्मा)

मिथु॑ । च॒रन्त॑म् । = (मिथु॑ मिथु॑ च॒रन्त॑म्)

---

33. अनि॑शित॒मोजः॑ – TS 4.7.15.4

अनि॑शितम् । ओजः॑ । = (ओज ओजो ऽनिशित मनिशितम्)

---

34. विश्वा॑मवन्तु॒ विश्वे॑ – TS 4.7.15.5

विश्वा॑म् । अ॒वन्तु॑ । = (विश्वे ऽवन्तु)

---

35. यदि॑दं मा॒ऽभि॒शो॒चति॑ पौरु॒षेयेण॑ – TS 4.7.15.5

---

36. अनु॑नो॒ऽद्यानु॑मति॒ रन्वि॑ दनु॒मते॒ त्वं – TS 4.7.15.5 & 15.6

अनु॑ । नः॑ । = (नो अन्वनु)

अनु॑मते = (अनुमते ऽनुमते)

---

37. पुरु॑षत्रा॒ यवि॒ष्टा वि॒द्वा॒ऽसश्च॑कृ॒मा कच्च॑ ना ऽऽगः॑ ।

---

38. कृ॒धी स्व॑स्मा॒ऽ अदि॑ते – TS 4.7.15.6 & 15.7

अवि॑द्वा॒ऽसः = [अविद्वा॒ऽसो ऽविद्वा॒ऽसः]

अ॒स्मान् । अदि॑तेः । = [अस्मा॒ऽ अस्मा॒ऽ अदि॑तेः]

---

39. व्येना॑ऽसि॒ शिश्र॑थो॒ विष्व॑गने – TS 4.7.15.7

---

40. प्र॒मुञ्चा॑ व्य॒हः – TS 4.7.15.7

अ॒हः । = [अ॒हो ऽहः]

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

41. ज्यै॑ष्ठ्यं च म॒ आधि॑पत्यं च मे – TS 4.7.2.1

42. अ॒शुश्च॑ मे र॒श्मिश्च॑ मे – TS 4.7.7.1

43. अ॒ग्निश्च॑ मे घ॒र्मश्च॑ मे॒र्कः – TS 4.7.9.1

44. आ॒गः । कृ॒धी स्व॑स्मा॒ अदि॑तेः – TS 4.7.15.7

=====

=== चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ===

Alopa PrasanaaH

1. यु॒ञ्जानः॑ प्रथ॒मं॑ मन॒स्तत्वा॑य – TS 4.1.1.1 to TS 4.1.11.4 (full 4.1)
  2. वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽस्य॑भि॒माति॑हा – TS 4.2.1.1 to TS 4.2.11.3 (full 4.2)
  3. अ॒श्म॒न्नूर्जं॑ पर्व॒ते – TS 4.6.1.1 to TS 4.6.9.4 (full 4.6)
-

Alopa AnuvakaaH

1. ध्रु॒वक्षि॑ति ध्रु॒वयो॑नि ध्रु॒वाऽसि॑ – TS 4.3.4.1 to TS 4.3.4.3
2. इ॒यमे॒व सा॑ या प्रथ॒मा – TS 4.3.11.1 to TS 4.3.11.5
3. अ॒ग्निर्वृ॑त्राणि॑ जङ्घ॒नद् – TS 4.3.13.1 to TS 4.3.13.8
4. अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् प॑तिः – TS 4.4.4.1 to TS 4.4.4.8
5. स॒मिद्-दि॒शामा॑शया॒ नः – TS 4.4.12.1 to TS 4.4.12.5
6. नम॑स्ते रु॒द्र म॒न्यव॑ – TS 4.5.1.1 to TS 4.5.1.4
7. द्रा॒पे अ॒न्धस॑स्प॒ते - TS 4.5.10.1 to TS 4.5.10.5
8. वा॒जो नः॑ स॒प्त – TS 4.7.12.1 to TS 4.7.12.3
9. अ॒ग्निं यु॑न॒ज्मि श॑वसा – TS 4.7.13.1 to TS 4.7.13.5
10. म॒माग्ने॑ व॒र्चो वि॒हवे॑ष्वस्तु – TS 4.7.14.1 to TS 4.7.14.4
11. अ॒ग्नेर्म॑न्वे प्रथ॒मस्य॑ – TS 4.7.15.1 to TS 4.7.15.7

=====

Punarukta alope Vaakyaani

आयुर् यज्जेन, वाजश्च, प्राणम् म, आयुरेव च ।

पवस्व, व्रतपाः, सूर्ये परोऽग्न आदयः पुनः ।

येनाग्ने, ऽस्मिन्त् सधस्थे, च वाज्यध्वनत्वेनैक्यतः ।

(व्यासशिक्षा) (6.4 & 6.5)

1. प्रा॒णं॑ मे॒ पा॒ह्य॒पा॒नं॑ मे॒ पा॒हि॑ – TS 4.3.4.3 , TS 4.3.6.2 TS 4.4.7.1

अ॒पा॒न॒म् । मे॒ । (Alopam) = (अ॒पा॒नं॑ मे॒ मे॒ अ॒पा॒न॒म् अ॒पा॒नं॑ मे॒)

---

2. या॒स्ते॑ अ॒ग्ने॒ सूर्ये॑ रु॒च उ॒द्यतो॑ – TS 4.2.9.4, TS 5.7.6.3

ते॒ । अ॒ग्ने॒ । सूर्ये॑ । (Alopam) = (ते॒ अ॒ग्ने॒ अ॒ग्ने॒ ते॒ ते॒ अ॒ग्ने॒)

---

3. ये॒ना॒ स॒हस्रं॑ व॒हसि॑ ये॒नाग्ने॑ स॒र्ववे॒दसं॑ । ते॒नेमं॑ य॒ज्ञं नो॑ व॒ह
(TS 4.7.13.4, TS 5.7.7.3)

ये॒न । अ॒ग्ने॒ । (Alopam) = (ये॒नाग्ने॑ अ॒ग्ने॒ ये॒न ये॒नाग्ने॑)

---

4. सं प्र च्य॑व॒ध्वम॒नु सं प्र या॑ताग्ने॒ पथो॑ दे॒वया॑ना॒न् कृ॑णु॒ध्वं ।
अ॒स्मिन्त् स॒धस्थे॑ अ॒द्ध्युत्तर॑स्मिन् विश्वे॑ दे॒वा य॑ज॒मानश्च॑ सी॒दत ॥

(TS 4.7.13.4, TS 5.7.7.2) अ॒स्मिन्त् । स॒धस्थे॑ । = (Alopam)

(अ॒स्मिन्त् स॒धस्थे॑ स॒धस्थे॑ अ॒स्मिन्त् स॒धस्थे॑)

---

5. आ॒ग॒त्य॑ वा॒ज्य॑द॒ध्व॒नः॑ सर्वा॑ मृ॒धो॑ वि॒धू॒नु॒ते॑ ।

अ॒ग्नि॑ꣳ स॒ध॒स्थे॑ म॒ह॒ति॑ च॒क्षु॒षा॑ नि॒ चि॒की॒ष॒ते॑ ॥

आ॒क्र॒म्य॑ वा॒जि॒न् पृ॒थि॒वी॒म॒ग्नि॑मि॒च्छ॒ रु॒चा॒ त्वं॑ ।

भू॒म्या॑ वृ॒त्वा॒य॑ नो ब्रू॒हि॒ य॒तः॑ ख॒ना॒म॒ तं॑ व॒यं॑ ॥ TS 4.1.2.3 , TS 5.1.2.6

वा॒जी॑ । अ॒द॒ध्व॒नः॑ । = (Alopam)

(वा॒ज्य॑द॒ध्व॒नो॑ अ॒द॒ध्व॒नो॑ वा॒जी॑ वा॒ज्य॑द॒ध्व॒नः॑)

6. द्यौ॑स्ते॒ पृ॒ष्ठं॑ पृ॒थि॒वी॒ स॒ध॒स्थ॑मा॒त्मा॒ ऽन्त॑रि॒क्षꣳ स॒मु॒द्र॒स्ते॒ यो॒निः॑ ।

TS 4.1.2.3, 5.7.25.1

स॒ध॒स्थ॑म् । आ॒त्मा॑ । - (alopam)

7. य॒द॒ग्ने॑ या॒नि॒ का॒नि॒ च॑ - TS 4.1.10.1, 5.1.10.1

(य॒त् । अ॒ग्ने॑ । या॒नि॑ । का॒नि॑ । च॒ ।)

8. ता॒ अ॒स्य॑ सू॒द॒दो॒ह॒सः॑ - TS 4.2.4.4, 5.5.6.2

(ताः॑ । अ॒स्य॑ । सू॒द॒दो॒ह॒सः॑ ।) alopam =

(अ॒स्य॑ सू॒द॒दो॒ह॒सः॑ सू॒द॒दो॒ह॒सो॑ अ॒स्या॒स्य॑ सू॒द॒दो॒ह॒सः॑ ।)

9. मा॒ द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी॒ अ॒भि॒ शू॒शु॒चो॒ मा॒ऽन्त॑रि॒क्षं॒ मा॒ व॒न॒स्प॒ती॒न् ॥

TS 4.1.4.3

(द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी॑ । अ॒भि॑ । शू॒शु॒चः॑ । मा॒ । अ॒न्त॑रि॒क्ष॑म् । मा॒ ।

व॒न॒स्प॒ती॒न्)

१०. र॒मा॒र॒ण्य॒म॒नु॑ ते दि॒शामि॑ (TS 4.2.10.1, 4.2.10.2, 4.2.10.3, 4.2.10.4)

(गौरम् । आरण्यम् । अनु । ते । दिशामि ।)

(for 13 to 16) ए॒वम् म॒न्त्र ब्रा॒ह्मण॑भेदेन यत्र यत्र दृ॒ष्टं तत्र॑ सर्व॒त्राप्ये॒वमे॒वेति॑
ज्ञा॒तव्य॑म् ॥) (say prevailing practice adopted by scholars)

4.2.10.1(28)- अनु॑ । ते॒ । दि॒शामि॑ ।

अनु॑ ते ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ दि॒शामि॑ ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ ।

4.2.10.2(13)- अनु॑ । ते॒ । दि॒शामि॑ ।

अनु॑ ते ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ दि॒शामि॑ ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ ।

4.2.10.3(6)- अनु॑ । ते॒ । दि॒शामि॑ ।

अनु॑ ते ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ दि॒शामि॑ ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ ।

4.2.10.4(52)- अनु॑ । ते॒ । दि॒शामि॑ ।

अनु॑ ते ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ दि॒शामि॑ ते॒ अ॒न्व॒नु॑ ते दि॒शामि॑ ।

Punaruhta lopa Vyaakyaani

पुनरुक्तं यतः पञ्च पदमित्युत्तरं च वा ॥

पूर्ववद् भवति ज्ञेयं सर्वत्रापि विचक्षणैः ॥ ४२ ॥

ऋक्षु ब्राह्मण वाक्येषु हि अलं (fitting) द्वित्रिपदादिकं ॥ ७० ॥

(jata maniH)

परित्वा, पुनरूर्जा ऽयं नोऽस्यराती ऽयोपि च ।

सप्तते ऽपो अनुत्वग्नेत्वं गोमांश्चाथि रोचने ।

चित्रं च भवतं द्रप्सः सहस्व पुनरैक्यतः ॥ ७२ ॥

(vyasa siksha)

1. परि त्वा॒ग्ने॒ पु॒रं व॑यं वि॒प्र॒ सह॑स्य धीमहि ।

धृ॒ष॒द्व॒र्णं दि॒वेदि॒वे भे॒त्तारं॑ भ॒ङ्गु॒राव॑तः ॥ TS 1.5.6.4, 4.1.2.5

त्वा । अ॒ग्ने । = (त्वा॑ अ॒ग्ने अ॒ग्ने त्वा॑ त्वा॑ अ॒ग्ने) = (lopam)

2. पु॒न॒रूर्जा॑ नि॒ वर्त॑स्व पु॒न॒र॒ग्न इ॒षाऽऽ*यु॑षा । पु॒न॒र्नः॑ पा॒हि वि॒श्वतः॑

॥ स॒ह र॒य्या नि॑ वर्त॒स्वाग्ने॑ पि॒न्वस्व॑ धा॒रया॑ ।

वि॒श्व॒फ॒स्नि॒या वि॒श्वत॑स्परि ॥ TS 1.5.3.3, TS 4.2.1.3,

पु॒नः । अ॒ग्ने । = (पु॒न॑ र॒ग्ने अ॒ग्ने पु॒नः॑ पु॒न॑ र॒ग्ने) = (lopam)

4.2.1.3(26)- पु॒नः॑ । अ॒ग्ने । इ॒षा ।

पु॒न॑ र॒ग्ने अ॒ग्ने पु॒नः॑ पु॒न॑ र॒ग्न इ॒षे॒षा अ॒ग्ने पु॒नः॑ पु॒न॑ र॒ग्न इ॒षा ।

3. नि॒र्भ॒क्तः॑ स॒ यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः॑ क्र॒मोऽस्य॑राती॒यतो॑ ह॒न्ता

TS 1.6.5.2, TS 4.2.1.1 = (lopam)

4.2.1.2(1)- क्रमः । असि । शत्रूयतः ।

क्रमो ऽस्यसि क्रमः क्रमो ऽसि शत्रूयतः शत्रूयतो ऽसि क्रमः क्रमो
 ऽसि शत्रूयतः ।

असि । अरातीयतः । = (अस्यरातीयतो ऽरातीयतो ऽस्यास्यरातीयः)

4. सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वा—TS 1.5.2.4, TS 1.5.3.2,
 TS 4.6.5.5

(अग्ने समिधः समिधो ऽग्ने ऽग्ने समिधः) = (lopam)

५. अग्ने त्वं नो अन्तमः । उत त्राता शिवो भव वरूत्थ्यः ॥

तं त्वा शोचिष्ठ दीदिवः । सुम्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥

वसुरग्निर्वसुश्रवाः । अच्छा नक्षि द्युमत्तमो रयिं दाः ॥

TS 1.5.6.2 & 3, TS 4.4.4.8

नः । अन्तमः = (नो अन्तमो ऽन्तमो नो नो अन्तमः) = (lopam)

6. नाकं गृह्णाणाः सुकृतस्य लोके तृतीये पृष्ठे अधि रोचने दिवः ॥

TS 3.5.4.1, TS 4.7.13.3

अधि । रोचने । = (अधि रोचने रोचने ऽध्यधि रोचने)=(lopam)

7. भवतं नः समनसौ समोकसावरेपसौ । मा यज्ञं हिंसिष्टं

मा यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमद्य नः ॥

TS 1.3.7.1 & 2, TS 4.2.5.1 & 2

अद्य । नः = (अद्य नो नो ऽद्याद्य नः) = (lopam)

8. द्र॒प्सश्च॑स्कन्द॒ पृथि॑वीमनु – द्या॒मिमं॑ च॒ योनि॑मनु॒ यश्च॑ पूर्॒वः ।

तृ॒तीयं॑ यो॒निमनु॑ सञ्चरन्तं॑ द्र॒प्सं जु॑हो॒म्यनु॑ स॒प्त हो॒त्राः ॥

TS 3.1.8.3, TS 4.2.8.3, TS 4.2.9.5

अनु॑ । यः । = (अनु॑ यो॒ यो ऽन्व॑नु॒ यः) = (lopam)

---

9. सह॑मानमसि॒ सह॑स्वारा॒तीः सह॑स्वारा॒तीयतः॑ सह॑स्व॒ पृ॒त॒नाः

TS 1.6.1.1, 4.2.9.2

सह॑स्व । अ॒रा॒ती॒यतः॑ । = (सह॑स्वा॒ रा॒ती॒यतो॑ ऽरा॒ती॒यतः॑ सह॑स्व॒ सह॑स्वा॒ रा॒ती॒यतः॑ ।) = (lopam)

Lopam and Alopam for same word

त्रिपद प्रभृतिन्यायो लोप-अलोपेषु विद्यते ॥

तत्र स्थमन्य युक्तं चेत् पूर्वधर्मो न विद्यते ॥

आक्रम्याद्ध्वनो, भवति अग्रे, पावको ऽर्पयति, इति च ॥

विषयो ऽङ्गिर इति एव क्रम्येत्यादि च लुप्यते ॥

जटा मणि – 75

1. प्र॒जा॒भ्यो॒ मा॒नु॒षी॒भ्य॒स्त्वम॑ङ्गिरः । – TS 4.1.4.3

त्वम् । अ॒ङ्गि॒रः । = (त्वमङ्गि॒रो अङ्गि॒र स्त्वं त्वमङ्गि॒रः ।)

Dvipadam

अन्तरिक्षं अन्तरिक्षं 4.3.6.1

नमो नमः 4.5.2.1*

*(at many places in 2,3 & 4th anuvAkams)

=====

Tri kramam

1. म॒हि॒त्व॒ना॒ आ॒ ना॒क॒म् ॥ 4.1.11.3

2. उ॒ सु॒ नः 4.1.4.2 & 4.6.5.6

=====

== घनसन्धिः – चतुर्थ काण्डः समाप्तः ==